

Madhaa ku Surichen

doriyo 3

Madhaa ku Surichən

doriyo 3

Zuga kədhəa:

Ariboroy Boshobarke

Gergere Siralugu

Barshoy Olebhuseni

Komoni Olekibo

Barhozo Olereghe

Barkugura Olereghe

Olemiro Olebhuseni

Ngamanggihisi Olekibo

Bartu Olechagi

Bargunya Olesurali

Barlusa Bireghe

Zuga marakəa:

Kite Siralugu

Barlusa Olekibo

Zuga yellogiyəa ləgə:

Abebe Yirgashewa

Mestie Mekonen

Ulrike Beyer

Aija Katriina Ahlberg

Endashaw Teshome

Zuga ələhənəa ləgə dadabuny

Ulrike Beyer

Endashaw Teshome

Siilinya:

Bargaw Olekibo

SIL illustrations

Ulrike Beyer (photos)

Endashaw Teshome (photos)

Kelly Blacksten (p.65)

Senait Mamo Worku (cover page)

Mizan Teferi 2007 E.C

Copyright SIL Ethiopia and Bench-Maji Zone Education Department

Suri language text book for grade 3 students, first trial edition

Published for *Suri as a subject* pilot classes by:

SIL Bench-Maji Zone Language Development and Mother Tongue Based
Multilingual Education Project

P.O. Box 64, Mizan Teferi, Tel. 047 335 1715

The project is implemented jointly by Southern Nations Nationalities and Peoples
Regional Government, Bench-Maji Zone Administration and SIL Ethiopia.

2007 Ethiopian Calendar (2015)

1 Mutan bhega.....	7
Madha 1 Eriya munno ilagay	7
Madha 2 Barkoro ebine akimo.....	10
Madha 3 Eriya ngorono jone akim.....	13
Madha 4 Ngamutannyokta keeng eneng?	16
2 Zuga ku chagi.....	19
Madha 5 Loga wololo.....	19
Madha 6 Dadaba Oletula itonena jone	22
Madha 7 Eriya chirbhiseo lalen	25
Madha 8 Kolachina dhaginena.....	28
3 Kamanaa kinginye.....	31
Madha 9 Wa ru junu	31
Madha 10 Kudhuguyo	34
Madha 11 Ghurghurtina gharateny	37
Madha 12 Buga ko choyay	40
4 Kole bhega	43
Madha 13 Kolea bheгаа ku shee ko na ku butomo.....	43
Madha 14 Liya chirkana dadab	46
Madha 15 Kole hunde ngakebhokoye,.....	49
5 Damiya ganggua turumbeluny	52
Madha 16 Eriya ibacha laluge.....	52
Madha 17 Loga kodokono haragiye.....	55
Madha 18 Bholisiya garchu hola madha erro	58
6 Hira nyimo logo.....	61
Madha 19 Eriya hini bo	61
Madha 20 Damiya maa gayea errou doraa dadabuny	64
Madha 21 Nganyereke	67
7 Kadhinyogimoa kohany	70
Madha 22 Guyo maa keme ong ko ong?	70
Madha 23 Eriya yello bheгаа.....	73
Madha 24 Barkalochi.....	76

8 Zinggo	79
Madha 25 Kabhasaye kalagas.....	79
Madha 26 Achawalisia tamarinyany ko gulsaa ganggu.....	82
Madha 27 Eriya ku kadhinyogi.....	85
9 Ker	88
Madha 28 Suri, Baale, Sunya, Gola.....	88
Madha 29 Eriya oronu yesa.....	91
Madha 30 Dhuya.....	94
Madha 31 Yelloya zinggony	97
10 Gaw	100
Madha 32 Eriya iwasheo Dimma.....	100
Madha 33 Eriya kaa chinnaye.....	103
Madha 34 Achawalisiya gawaa iho Maja tima	106
Bidelinyaa Suri	109

1 Mutan bhega

Madha 1 Eriya munno ilagay

Dha bere Ganyjo am kəkəsho gore na emese jone.

Na hunde laluge ame tilaye,

nong kumuruyesen siyo.

Na kali kona aru bekaya nene

ke Bhala na seese,

“Ganyjo, aminy jəng?”

Ngayogeseno junu na

kəyeyno akimə?”

Na Ganyjo damiyaa yogesena

Bhala oo yogese jone.

Na dhiganu jone akimə.

Na seese akimə,

“Ganyjo, aminy jəng, re

ngaonyiyoye? Meya kajiny maa

kəkəshuny bililiyo. Na sabbə

tony rea nunu ko ruma nunu rang! Na dhage rea nunu

ngamaya bilinyde. Na bhorre tony rea nunu ko ruma nunu

segen ko bhee ngamaya bilinyde garse!”

Na Ganyjo damiyaa yogesena akimə mesu shee!

Na kəykəy garu. Na seu,

“Yee gere! Bhala dha bare yokogony ləgo dhere! Dhaa a

bekaya nanu chi!”

1. 1. Ganyjo ilaga ဘွဲ?
 2. Ganyjo ကွဲကွဲ ဝဲဝဲ ကွဲဝဲ?
 3. Akim Ganyjo ဝဲဝဲဝဲ ဝဲဝဲဝဲ?
 4. Bhala hunde ngaori ale me ဘွဲ?

2. Bideliya Suri sabo ကွဲဝဲဝဲ bideli inong na kab inong ko inong?
 ဘွဲ ဘွဲ Sh sh Dh dh ဝဲ ဝဲ Gh gh
 Jh jh Ch ch Ny ny Bh bh Ng ng

3. Shirara lga 1.1.4 Kamannaa Bhalaluny

4. Inye bere hunde ilagasiye, mesi ဘွဲ? တွဲဝဲဝဲဝဲ!

5. Shirara lga yokogungu hira madhungu na တွဲဝဲဝဲဝဲဝဲ!

6. Toyi ngalokta na jya gee ကွဲဝဲ bideliyaa bibiyo ko ga chinyoye!
 Ganyjo bhala ဘွဲဝဲ Akim
 Suri Hiri ba Ma

7. Toyi lga kotoyeo ဝဲဝဲဝဲ!

8. Bideliya Suri sabbo ကွဲဝဲဝဲ bideli inong na kab inong ko inong?
 R r D d A a T t U u S s
 O o B b G g M m Z z Y y

9. Toyi ngalokta εl ketereenyoye na joyese lokte ganne ko tolloye!

saba wadhendo

re _____

ngodori _____

hini _____

bharito

egiso

awrendo

wadhendo

10. Shirara lga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabishinne!

11. Ngalokta gena a sara zugony ko ga bayny na tɔgɔnda bideliya bo.

koka bartu tila bekay laluge

bilili olekibo tulge ngatur teri

Madha 2 Barkɔɔ ɛbinɛ akimɔ

- Hira aji kardi Wa hoyoo?
- Shɔɔɔɔɔ Ee, wa kohoyoo.
- Hira aji kardi Na ilagaso igeu?
- Shɔɔɔɔɔ Ay, ilaga eriyɔ.
- Hira aji kardi Na sara genye
keli ɛnɛng?
- Shɔɔɔɔɔ Keli Barkɔɔ.
- Hira aji kardi Na shɔɔɔɔɔ?
- Shɔɔɔɔɔ Keli Olechagi.
- Hira aji kardi Na honyo ori?
- Shɔɔɔɔɔ Kohonyo Hartigagiye.
- Hira aji kardi Na oyinyaa genye a isɔng?
- Shɔɔɔɔɔ A illey.
- Hira aji kardi Yee, gadhi birinya raman ni!
- Shɔɔɔɔɔ A challi.
- Hira aji kardi Ago ngatutuktonu na asa akim ngoonu!

1.

1. Mesigi lɔga kotoyyo ke kanigamo (*dirama*)!
2. Hira aji kardi ghinney lɔk geong ko geong?
3. Kardi kihin keɔng?
4. Na hunde heo dora kardiny na te ushaye, meso ɔng?

2. Eriya alinena ko akim (shɔɔɔɔɔɔ= Sh)

Akim Wa hoyoo?

Sh Ee, wa kohoyoo.

Akim Na wa tɔɔɔ ɔng?

Sh Kohonyeo hirre ilagaso.

Akim Wadhen ore?

Eri Wadhen sabao na re bharito.

Akim Mesono minang?

Eri Bortɔ, meya ungo te sizi.

Akim A bharitey song woo bhokona ihe?

Eri Kabharriyo na kahariyo.

Akim Ga kɔɔɔnyinyɔ!

Na akim kumu rea eriny.

Akim Dhaa re awuren chi! Ga any siyo na kɔɔɔnyiny nyaba.

Na iro nyaba mudagiye na terinyu.

Akim Dhaa a bhalal chi! ɔge ngadadabta ngatutuktonu.

3. 1. Mesigi lɔga kotoyyo ke kanigamo (dirama)!

2. Akim lɔga mutanuny dib koyogesɛn keɔng?

4.

Inye bere hunde ilagasiye, mesi ɔng? Tɔɔɔdha!

5. Shɔɔɔɔɔɔ ko hira ajiy kardi

Shɔɔɔɔɔɔ No ni, wa kuguyeyeu!

Hira ajiy kardi

Gadhi birinya hirkon!

Shogone

Ee, a challi!

Hira ajiy kardi

Yak bhea kuney segen ni!

Shogone

Ee, a challi!

6.

Shirara lga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabichinne!

8.

Akima ajɛa eri gɔytɔchina

Shogone A nganda ni! Wa kuguyeyeu!

Akim Ee, a challi! Ayte ngagɔytɔchinda na kɔgɔy raman raman. Jhayny kɔgɔy raman, bhorroyɔ raman! Ngagiya kɔgɔy hunde sabba wadhende. Na hunde ngani nganinyaoye, yaktayɔ!

Shogone Ee, a challi. Kayto ni!

Akim Ee, ago sheɛ!

9.

Toyi ngalɔkta na dhi ngahanda ku tolloye!

Ayte ngagɔytɔshinda na _____ raman raman. Jhayny kɔgɔy raman, _____ raman! Ngagiya kɔgɔy hunde _____ wadhende.

10.

Shirara lga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabishinne!

11.

Bidɛlinya Suri sabbɔ kɔgɔdhane bideli inong na kɔb inong ko inong?

ziwu, sabba, jhany, raman, kardi, akim

gɔytɔ, bhalal, nyaba, tutuk, birinya

Madha 3 Eriya ngorono jone akim

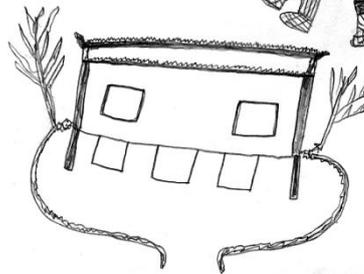
Dha bere sedheyte ke Ngakomoni ilaga bhalal Hartigagiye.
Na jone ko chow Tulge dora akimuny na katala ziwunya.

Na hunde ghinne zuga ku
akimeyaye, senesen,
*“Anye eriya nanu bare
ilagawa bhalal gore. Na meya
karan ziwunyaa bhalaluny
na killobeyo.”*

Na seyese akimetu,
*“Nganga hung ziwunya
ngakajeo. Ok na ngarayo!
Maya kamarak nyawa na kojana
mutan
na kaje ziwunyaa genye!”*

Na wagu na bhorroyo ngara
Ngakomoni chow dora akimuny.
Na kamaraga nyawa na kojya
bhalal na kaye ziwunyaa bhalaluny na goyu.
Na ngaru jone chow Hartiga segen.

Na Ngakomoni jone seu, *“Yee, gere! Dha akim a hiri chi! Wa
ibaysiwa eriya nanu na bawa. Hunde borto akimo ngakogye,
meya ngani kamarinendo.”*

1. Sedheyte ilagase keli ενεng?
2. Ngakwmoni ilaga wng?
3. Ngakwmoni jone akimeε senesene ενεng?
4. Ngakwmoni ilaga w inong?
5. Na Ngakwmoni hunaa kaytea akimw na tewa ushaye, kangara ori?
6. Ko ige lakte heo ko ngagiya bere dokono Ngakwmoniye, bere dakto oo ngani?
7. Akim ilagay nyabe jwana wnwngw?

2. Toyi ngalakta na jya lgo bhea ku εna na cherits! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi segen na jya lga kwrea sabbo ko wurto. Na lakte dheε ko ngagiya εl tunye jya na twndha dadabinyaa gu!

akimeya

akim akimuny akimw akimeyaye

akimeya akimεtuny ngaakimba

3. Hira madhiy ghin erro” Mutanynyokte gaoye a geong ko geong? Na kon bilakworo na erro kodhe dadabinyaa ge.

4. Inye hunde bere ilagau bhalalde oo ilagase zuga gunyuye, twndhayo!

5. Shirara lga yokogungu hira madhunggu na twnda sabbishinne!

6. Toy ngalakta na nygo milikitinyaye ganneye!

Wa hoyoo? Ee, wa kohoyoo.

Wa twlw wng _____ Eri ilagaso _____

Wadhen ore _____ Wadhen sabao _____

Honyo ori _____ Kohonyo Hartigagiye _____

7. Toyi lɔga kotoyyeo sɛɛn!

8. Toyi ngalɔkta na jɔya lɔgɔ bhɛa ku ɛna na cheritɔ! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi sɛɛn na jɔya lɔga kɔtɔrɛa sabbɔ ko wurɔ. Na lɔkte dhɛɛ ko ngagiya ɛl tunɔye jɔya na tɔgɔnda dadabinyaa gu!

ngaziwunyaa

ziwu ziwunya ngaziwunyaa ngaziwuya
ngaziwunyonu ziwuye ziwunyaye ziwua

9. Hunde kilaga bhalalde, rɛ i ɛnɛng? Girngay mesiy ɛnɛng?

bhalal	girngay
bharitey	lɔsinɛn

lɔsinɛn, bharitey, hara, kɔrrɔng munnugute,
dheshi, rɛ awrney, kurɔ wanney, dhergisey

10. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbishinne!

11. Toy ngalɔkta na nyɔgo milikitinyaye ganneye!

Asa akim ngoonu! A challi.

Gadhi birinya 20 _____ A challi _____

Yak bhɛa akimuny _____ Jhany gɔy raman _____

Ok na ngara eri _____ Wagu Hartigagiye _____

Madha 4 Ngamutannyokta kεεng εnεng?

Hunde kee ngakusey kɔyɔshɔye,

Hunde dhaki girngay na kɔɔsinεye,

Hunde kee ngakusogiy liyoku mutande,

Hunde kee ngakilaga nεrayte,

Hunde kee kεngɔ ngakatawate,

maa kulubine bachamagiye.

maa rε kony jaja.

maa tugɔ kulubtɔ.

maa urɔ kudusɔ.

aha enniya ko ayuga chaga
ngakamo.

1.

1. Hunde ke kengɔ ngakatawate, maa keme ɔng?
2. Na hunde ke kago worginyaye na ke ngakusey leoku na kilaga bhalalde, maa keeng ɔɔɔɔɔɔɔɔ?
3. Hunde kɔlɔsinɛye, tugɔ kulub keɔng?

2.

Ngalɔkta hunde ngerroye, ngerano kengi isɔng?

kɔyɔshɔye, bachamagiye, kugoye, nerayte,
ngakatawate

kɔlɔsinɛye – kɔ-lɔ-si-nɛ-ye 5

3.

Shirara lɔga 1.4. 5 Kangay a mutande gersi.

4.

Inye rea nunu mutanɔ bhegi eneng? Tɔɔɔdhayɔ!

5.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔɔnda sabbishinne!

6.

Toyi ngalɔkta na itinyana ko ngagiya el ketereenyɔye!

Hunde ba a suye, _____

Hunde ilagasiye, _____

Hunde seni u tilaye, _____

Hunde irɔgi gesayte, _____

Hunde guyɔ dhakte, ba a dhɔr.

<p>ok akimɔ. lanyjoy ningge. toyny senɔ. hɔɔɔyɔ.</p>
--

7.

Toyi lɔga kotoyyeo segen!

8. Ngalakta hunde ngerroye, ngerano kengi isong?

kulubinε, ngakusey, kulubto, kuduso, ngakilaga,

aha enniya, ayuga chaga, ngakamo

mutana liyokuny – mu-ta-na li-yo-kuny 6

9. Toyi ngalakta na jɔya sara mutanuny na tɔgɔndayɔ!

kɔykɔy bhalal kura saysay siyɔ

girngay kengɔ neray girɔng tugo

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbishinne!

Toyi ngalakta na itinyana ko ngagiya εl ketεrenyɔye!

11.

Hunde bansan ungeye, _____

Hunde amise ninggeye, _____

Hunde shogonu madhinyde, _____

Hunde ani εkenyanyogiye, _____

Hunde ungusiye, _____

Hunde ungusiye, ulubeyɔ.

igomεseyɔ.

kan bhɔcha.

chur kawarε.

ulubeyɔ.

bεkay

ninggeninyɔ.

2 Zuga ku chagi

Madha 5 Lɔga wololo

Ngajala shɔgɔnɛ kajɛsɛn sedhey na uburtɔ.

Na bhorroyɔ dhuma mumoy

na dhiganu karuy bheɔ chageɔ genye ko bhenɛna genye.

Na ayɛ bharrɔ kumulɔ na kala koynyany kedhany hoyɔ.

Na Ngajala shɔgɔnɛ dhuma

geso na tagayu kɔmɔn.

Na bhorroyɔ Ngajala jɔnɛ seu,

*“Bhorroyɔ inye ko bekaya
nunu Ngajunggay ago guya na
gɔnyigi liwa!*

Anye kebhegi kɔmɔn.”

Na ngɔnɛa chinyo ke Ngasu

aru terroa ku chagiya ge

hunde bu itonɛ gesoye, na

sɛɛɛɛ jɔnɛ,

“Ngangaye ngagesoya kee kemesigi ɛnɛng?”

Na jɔnɛ seu,

“Kee kuduriye kɔmɔniya na so!”

Na Ngasu seu,

*“Ko anye ale hunde kani buye, kogɛɛn zuga ku chagi geso
nganga!”*

1.

1. Ngajala shogone chageaa genye eane ononong?
2. Ngajala ngonea chinyo keli eneng?
3. Zuga ku chagi hunde bharra ngakaje el eneng?
4. Ngasu jone ghin keong?
5. Ngajala ko bekaya nene gyo se ke misigi ong?
6. Na ko ige hira dureo bere arto?

2.

Toyi ngalokta na jya lga bha ku ena na cherito! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi segen na jya sogtaa kotore sabb ko wurto. Na lkte dhe ko ngagiya el tunoye, jya na togonda dadabinyaa gu!

ngagesoya

geso gesoye Ngageso ngagesoya ngagesonu
Bargeso gesony

3.

Shirara lga 2.1.12 *Eriya kamadhena chagiya ge.*

4.

Inye bere chagea gunyu eaninye ononong? Togdhayo!

5.

Shirara lga yokogungu hira madhungu na togonda sabbichinne!

6.

Ngazugta bhooy ga gunyu ngayo, a ga genye. Togdha shee!

A chagea gunyu? Ay, a chagea genye.

A bhenena gunyu? Ay, a bhenena _____ .

A komona gunyu? Ay, a komona _____ .

A zuga gunyu? Ay, a _____ .

A erroa gunyu? Ay, a _____ .

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Toyi ngalɔkta na jɔya lɔgɔ bhɛa ku ɛna na cheritɔ! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi sɛgɛn na jɔya lɔga kɔtɔrɛa sabbɔ ko wurɔ. Na lɔkte dhɛɛ ko ngagiya ɛl tunɔye jɔya na tɔgɔnda dadabinyaa gu!

kɔmɔniya

kɔmɔni Barkɔmɔni kɔmɔniya Ngakɔmɔni
ngakɔmɔnita ngakɔmɔnitonu

9. Toyi ngalɔkta na jɔya ahaa wololo na tɔgɔndayɔ!

jon gɔra liwa marmari bharra

shunoy gal yirsa dara shuroy

richogi

jon

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Ngazugta bhooy ga ganyu ngaanno, a ga gunyu. Bɔdho shɛɛ!

A bekaya nanu? Ay, a bekaya nunu.

A chagiya nanu? Ay, a chagiya _____ .

A eriya nanu? Ay, a eriya _____ .

A mama nanu? Ay, a _____ .

A babaa nanu? Ay, a _____ .

Madha 6 Dadaba Oletula itonena jone

Saro Bartu!

Ani challi? Anye kani challi hung.
Na bare kishigi log gena ɔɔ.
Se bare mama ilagaw gore.
Na meya ngadadabta kitonoginyde,
ɔge na toyese mama nanu shɛɛ!

*Saro mama! Ani challi? Anye kani challi hung.
Na se bare ilagaw na hunaa kishikenyi ilagayte, kedɛɛbha
gore. Na bhea keseni koge, ngani marionye zinggou gore!
Na hunde kedhechan zinggoye, kɔgɔɔ.
Na ige hinisi ngaajeo ke gersi, tɛldi hung!
Hunde doraadadabuny nyugineye, kasanungɔ!*

Tɛldi ko Tumu kari!

Kani Oletulaa Mirodariyo

1. 1. Dadaba kitonno sabbɔ kijimisi lɔk giɔng?
 2. Ngalɔkta wa toyoye a lɔga kitonnɛna nɛ?
 3. Ngadadabta toyɛ yok lɔga ɔɔɔɔnguny?
 4. Hunde dadab kɔgɔdhɔ na te ushaye, wurɔ keme ɛɛng?
 5. Dadaba kitonno kitonɛn zuga ga sɔng wo zugo bhooy hung?
 6. Dadaba Oletula itonɛna jɔnɛ a gaminya isɔng? Kɛɔng?

2.   Toyi ngalɔkta na jɔya lɔgɔ bhɛa ku ɛna na cheritɔ! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi sɛgen na jɔya lɔga kɔɔrɛa sabbɔ ko wurɔ. Na lɔkte dhɛɛ ko ngagiya ɛl tunɔye jɔya na tɔgɔnda dadabinyaa gu!

zinggou

zinggo ngazinggoya zinggoye ngazinggoonu
 zinggou zingony ngazinggoya zinggo

3. Shirara lɔga 2.2.10 Dadaba kitonno

4. ɛseta lɔga kitonno dadabɔ na yokto na hira madhiy kɔgɔdhɛɛ blakbor!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6.   Ngagiya a lɔga kisanɛnɛo dadabɔ. Toyi na oytɛɛ milikitinyaye hinɛye!

Saro mama!

Ani challi?

Saro Bartu_____

I shɛɛ hung_____

Saro Ngarori_____

ɔrɔ ɛllo shɛɛ hung _____

Saro mama ko baba_____

Anno challi_____

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgen!

8. Toyi ngalokta na jɔya lɔgɔ bhɛa ku ɛna na cherito! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi sɛgen na jɔya lɔga kɔtɔrɛa sabbɔ ko wurto. Na lokte dhɛɛ ko ngagiya ɛl tunɔye jɔya na tɔgɔnda dadabinyaa gu!

ngadadabta

dadaba ngadadabtonu dadabɔ dadabinya
ngadadabta dadab dadabuny dadabte

9. Toyi ngalokta na dhi ngahanda ku tolloye!

10. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11. Ngagiya a lɔga kayagesɛna zugo dadabɔ. Toyi na oytɛsɛ milikitinyaye hinɛye!

Tɛ shɛɛ!

Kani Oletula

Tɛldi shɛɛ _____

Kani Ngatu

Tɛldi ko Tumu kari _____

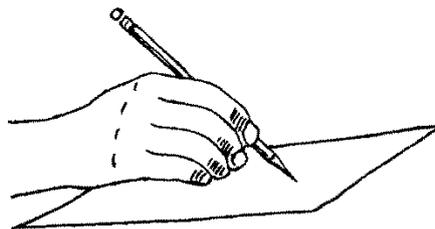
Kani _____

Te may _____

Kani _____

Ngamunyusi _____

Kanno _____ ko _____

Madha 7 Eriya chirbhiseo lalen

Dha bere Barsu ko Aribuy edhemisine Tulgegiye doriyo sziyo kari na a erroa zuga ku chagi. Na iwoyee ahaa ge bhiybhiy, Barsu iwo teno, nong Aribuy iwo morra.

Na kali kona Aribuy ilagau na shogone seu, “*Na kalda morra iwo noy ?*” Na Barsu hunde bhorroyo kun doraa dadawuny na guny Aribuyye, ningge. Na ghinu eriya hira bhaksa kari kee Ngasedhe na seese, “*Wa kalda Aribuy ogo ori?*”

Na Ngasedhe seu, “*Ngani shiko? Bare ilagawa na choo morraa genye iwo shogone.*”

Na Barsu seu, “*Na meya ilagaso?*” “*Ee so!*”

Na Barsu deebu na ogo na gonyu bekaya nene. Na seese, “*Morraa any kidhoy anyo ko teno kari hung. Ale shogonu iwo eneng, hira bo gore?*”

Na Barsu iwa teno ko morraa Aribuy na tugu kidho toye. Na hunde gheneye, nong magu urgusa. Na ko talay birinya hirkon ko tomon na aye Aribuy jone na tagaye hoyne na baw.

Na Aribuy seu, “*Dhaa Barsu a bekaya nanu dhere gee!*”
Any kutu Tumu ni!”

1. Barsu ko Aribuy iwoye ɔng?
2. Erite lami bekaya neneye a ne?
3. Ngaerita lalen chirbhisi keɔng?
4. Inde chirbhisi Aribuy shɔgɔneye, a ne?
5. Hunde eri kona ilagase, chagiya ga eaniye ɔnɔnɔngɔ?

2. Shirara ngalɔkta na jɔya ge sabbo kɔgɔdhanɛ ngabidelita ke dh ye! Na tɔgɔndayɔ!

kidho dhogoy dhul edhemisine dha
dhandali hira madhiy dhere dhidhingi
dhogoy

3. Shirara lɔga 2.1.5 Eanaa chagiuny

4. Hira ku chagi bhako kari bere eaniny eneng? Tɔgɔdhayɔ!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Toyi ngalɔkta na dhi ngahanda ku tolloye!

Barsu iwo tenɔ.

Aribuy iwo _____ .

Aribuy shɔgɔnɛ iwo _____

Barsu iwo _____ . .

mɔrra
tenɔ ko mɔrra kari
mɔrra
tenɔ

7. Toyi lɔga kotoyyo segen!

8. Shirara ngalokta na jɔya ge kerghen lo ngabidelita ke dh ye! Na tɔgɔndayɔ!

madha kidho sedhe dhul edhemisine
kedhe dhere hira madhiy dhidhingi
madha

9. Ge anda itinyanneye a geɔng?

eri baba hoyne bekay mama jɔne
sedhey shɔgɔne dhogole lali
eri - hoyne

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

Toyi ngalokta na itinyana ko ngagiya el ketereenyɔye!

11.

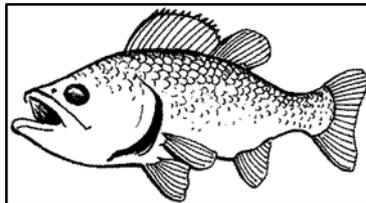
Tenɔ ko mɔrra ghene kidhogiye.

Barsu mag _____ .

Barsu talneɛ _____ .

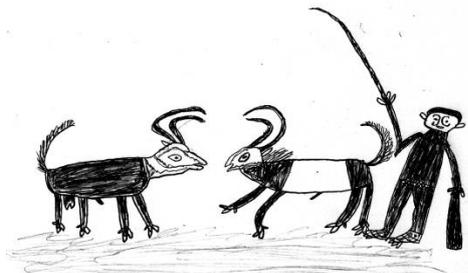
Barsu aje Aribuy jɔne _____ .

kidhogiye
birinya
urgusa
urgusa

Madha 8 Kɔlachina dhaginena

Dha bere lite ke Nyabibu edhemisine ko erroa Suny Damburo. Na hunde bhonsane dora dadawuny na ɔkane tenɔye, duso tɔginɛ kari. Na kali kona kɔlachina ge dhakte na na Nyabibu kɔgɔrta. Na Nyabibu dɛbu na dhagu kɔlaa Suny ngo na ere.

Na bhorroyɔ Sunya muya na ojigi lokiko ko Nyabibu shɔgɔnɛ. Na Nyabibu shɔgɔnɛ seu, “*Ngagiya a lɔga errony na meya anye kiwa tɔng kona na kagadhiyɔ.*”

Na yɔ Sunya se, “*Age kɔtɔko kɔlaa bare dhaginena ko lalen chi! Kona ngakihino dhul!*”

Na zuga ku chagi se, “*A challi. Age hunde kanno Suriye, na bare dhaginena ko lalen ngakɔtɔkoo, kɔtɔko kona. Na meya any kaung tɔng kona na tɔgɔye!*”

Na Nyabibu shɔgɔnɛ iwa rote holi na aynɛ Sunya na kedhigi lɔgɔ na tɔgɔye.

Na bhorroyɔ Nyabibu eliu shɔgɔnɛ na madhesɛ lɔgɔ na sɛsɛsɛ, “*Ngadhak tena zugony sɛgen! Dhɔ dhul! Kani hirre tɔlgɔnyi!*”

1. 1. Nyaybu edhemisine ori?
 2. Kɔlaa Nyaybu dhagine ko kɔlaa nini?
 3. Sunya hunde bansɛɛɛ Nyaybu shɔgɔneye, ge kedhe lɔgɔye a geong?
 4. Zuga ku chagi Sunya yaktɛɛ na seyɛɛ ɛnɛng?
 5. Hunde ko zugo kari ngakabhakoye, kodokono lɔk geong?
 6. Lɔgɔ hunde se ke dhandaliye, kedhi ɛna oo kedhe zuga ku chagi?

2. Itinyana damiya keliyɛa na dhɔnɛna ko ga mɛra!
	erro	tɔngɔ	Suyey	Suri	hoynɛ
	kɔla	Sunya	eri	kɔlachina	
	hiri	tenɔ	Suriy	zugo	hoya
- eri - erro

3. Shirara lɔga 2.3.6 4b Mɔana

4. Kalde dhɔnɛ dhɔnɛ lɔgɔ hunde ɛɛnɛye, zuga ku chagi ɛaniyɛ lokikogiye. Bere aru oo ngani? Tɔgɔdhayɔ!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Toyi ngalɔkta na ngerɛ na kɔtɔlɔ hana ku tolo!

dhaberekingi

nazugakuchagi

nakalikona

nabhorroyɔshaw

dha bere kingi

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Itinyana damiya keliyɛa na dhɔnɛna ko ga mɛra na tɔgɔnda ngadamita
ɛllɛ kɛtɛrɛnyɔyɛ!

dhɔnɛ	ga mɛra
<u>eri</u>	<u>erro</u>
tɔngɔ	
Suriy	
Suyey	
hoyɛ	
kɔla	

9. Bhorinya a mɛri. Toyi ngalɔkta na jɔya lɔkte hɛo ko ngagiya ɛl karanɛye,
na ko ige tɔgɔndayɔ!

erroa Suny, erroa Suri, erroa Bhɔkoluny, ...

10. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11. Toyi ngalɔkta na ngɛrɛ na kɔtɔɔ hana ku tolo!

naNyabibushɔgɔnɛseu

naSunyase

nazugakuchagise

naNyabibushɔgɔnɛiwa

na Nyabibu shɔgɔnɛ seu

3 Kamanaa kinginye

Madha 9 Wa ru junu

Dha bere kingi ba a dus. Na base zuga lomea beo song. Na ngakaldonu teri kona ogu duso na dhuma kena ku keya. Na hunde kuneye, hiri i ratagiye na hunde ojono bayte, orto. Na ngakaldonu bho a ririnya na shee ngaoro. Nong se a ayuk. Na koo jhayno teri hunde rone na te ushaye, era ura liiso na aynε. Na nong seu, *“Uro aynε erro hung!”* Nong yeb kenaa gina ku keya se a ayuk na kusɔ. Nong teriya nene dhaa a teriya ghurghura na ibhana uraa ginani na echiu na ogu kaliyo.

Na hunaa dhaka kali ngonuye, nong hiri kengɔ toye se, *“Na dhaa ngani ngaajanyo ayugaa kuna?”* Na rogu rugum na bu senno, *“Hm, hm! Hm hm!”*

Na eri hunaa shiko shogone hunde bu se *hm hmye*, eli jone dhogoy, *“Mama, baba a inda bu ruye go!”*

Na nong shogone dhomu eri na seese, *“Wa ru junu!”*

Na teri nong dhaa gayo hunde yeb kenaa gina hunde se kako a ayukte. Na ko na iwa uraa echeo na aynε na ire na tungu.

Na meya aha maa kamarak shee, ngakongosumeno!

1. 1. Teri hunde kune keyaye, nong hiri se a ong?
 2. Hiri bhe sene urɔ ayne erro hungge a ore?
 3. Na hunde erijone ngayogeseni ande ale shogone rɔg rugum chɔɔ ore?
 4. Teri hunde itono kenoye, hiri i ori?
 5. Kolea ba anea du zukte baseye a giyong?
 6. Hunde ahi kona shee ngani arroye, maa mesi ong?

2.   Toyi ngalokta na jɔya **lɔgɔ bhea ku ena** na cherito! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi segen na jɔya lɔga kɔtɔrea sabbɔ ko wurto. Na lakte dheɛ ko ngagiya el tunoye, jɔya na tɔgɔnda dadabinyaa gu!

ayuk

ayugony ayukte ayugaa ayugena ayugo
 ngaayukta ayugony ayuk ngaayugenda

3. Shirara lɔga *3.1.1 Hira kennena ko teri*

4. Tɔgɔnda lakte heo ko ngakamanaa wa shikoye.

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6.   Ngerɛ lɔgɔ na jɔa bhea hinno tolu!

baadus

hiriiratagiye

urɔaynerrohung

hirikengtoyese

ba a dus

7. Toyi lɔga kotoyyo segen!

8. Toyi ngalokta na jɔya lɔgɔ bhɛa ku ɛna na cheriɔ! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi sɛgen na jɔya lɔga kɔtɔrɛa sabbo ko wurto. Na lokte dhɛɛ ko ngagiya ɛl tunɔye jɔya na tɔgɔnda dadabinyaa gu!

teriya

ngateritonu terite teriyɔ teriya ngaterita
teri teriye teriyɔye teriny terite terimo

9. Toyi ngalokta na itinyana ko ge ganneye!

Hiri rɔgu rugum na seu, _____

Eri ibayu jɔnɛ na sɛɛɛɛ, _____

Nɔng kadha lɔga bɔ gina na seu, _____

Teri dɛɛbu na seu, _____

Nɔng usuyɛɛɛ na sɛɛɛɛ, _____

Hiri rɔgu rugum na seu, “Hm! Hm!”

“Hm! Hm!”

“Alala!”

“Su! Su!”

“Ee, ee!”

“Halee sɛa!”

- 10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbishinne!

- 11.

Ngere lɔgɔ na jɔa bhɛa hinno tolu!

erihunaashikoshɔgɔnɛ

elijɔnɛdhogoy

babaaindaburuye

warujunu

eri hunaa shiko shɔgɔnɛ

Madha 10 Kudhuguyɔ

Galisey ngorinya tumɔ, galisey kɔdhe kɔma ba.

Galisey ngorinya tumɔ, galisey kɔdhe kɔma ba.

Kudhuguyɔ, kɔɛng kɔɛng.

Kudhuguyɔ kɔɛng kɔɛng.

Kudhuguyɔ kɔɛng kɔɛng.

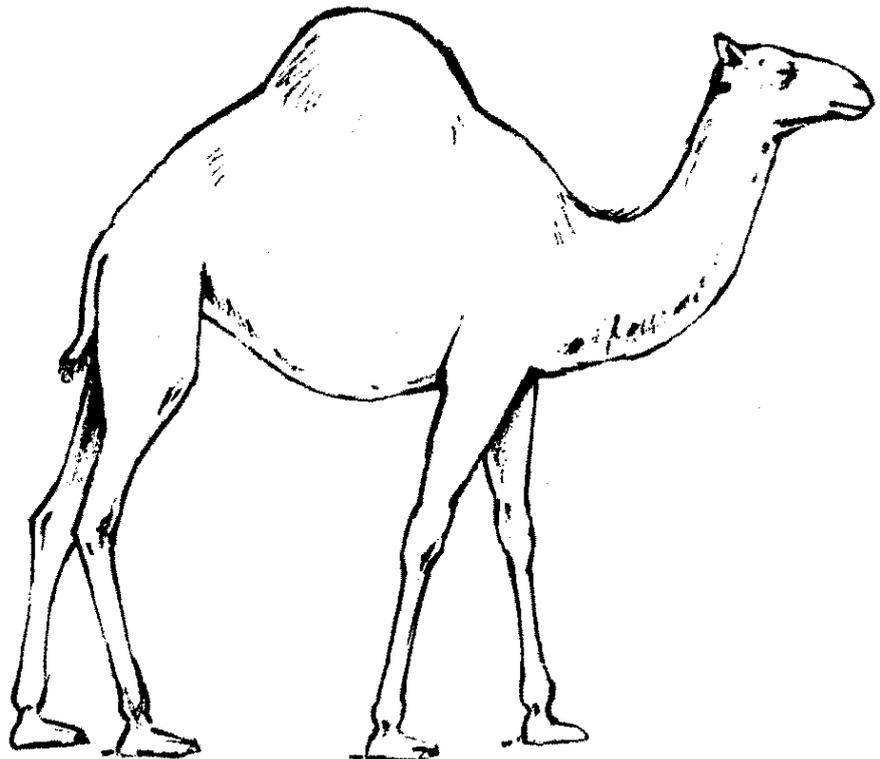
Galisey ngorinya tumɔ, galisey kɔdhe kɔma ba.

Galisey ngorinya tumɔ, galisey kɔdhe kɔma ba.

Kudhuguyɔ, kɔɛng kɔɛng.

Kudhuguyɔ kɔɛng kɔɛng.

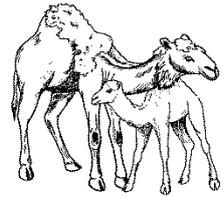
Kudhuguyɔ kɔɛng kɔɛng.

1.

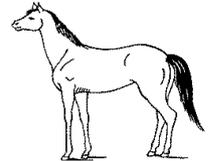
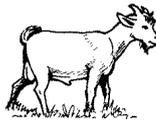

1. Hira madhiy toyesen erro kamanaa galiseny.

2.

Gonyigi ngasiilinyaa na tɔgɔnda sara ge!

3.

Chugullu *yeloya chɔyany*. (3.2.3)

4.

Tɔgɔdho *yelloya chɔyany* ko hira madhungu kari blakbɔɔ.

5.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6.

Idhoyo ngalɔkta kɔtɔgisiye damiya kɔtɔgisiyɛa na hunde te ushaye, wurtɔ kenda sɛgen.

galisey

galisey ngorinya

galisey ngorinya tumɔ

galisey ngorinya tumɔ, galisey

galisey ngorinya tumɔ, galisey kɔdhe

galisey ngorinya tumɔ, galisey kɔdhe kɔma

Galisey ngorinya tumɔ, galisey kɔdhe kɔma ba.

galisey ngorinya tumɔ, galisey kɔdhe kɔma

7. *Toy ngalɔkta ke Kudhuguyɔye na wurto chugulu ke yelloy!*

8. Gonyigi ngasiilinyaa na tɔgɔnda sara ge!

dhongguy

kiligishoy

choyay

rɔm

9. Ngakeginyaa woye eneng? Gonyigi siilinya na itinyana ko ngalɔkta el

ketereɛnyɔye!

woyɔ
bɔrɔtɔ
banasɔ
silolneyɔ

Ngatuny woyɔ.

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Idhoyo ngalɔkta kɔtɔgisiye damiya kɔtɔgisiyɛa na hunde te ushaye,
wurto kenda segen.

Ngaerroya

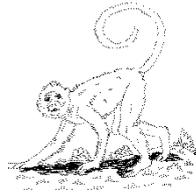
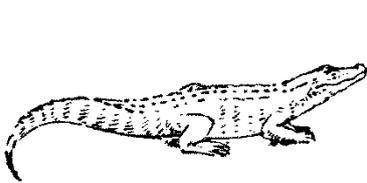
Ngaerroya roko

Ngaerroya roko guyɔ

Ngaerroya roko guyɔ barɔye

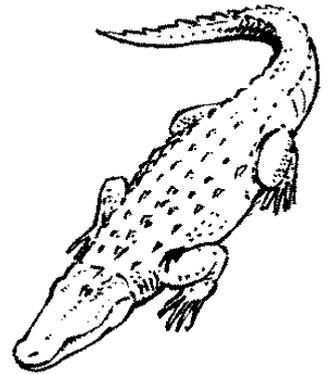
Madha 11 Ghurghurtina gharateny

Dha bere kingi kinyang ko gharatey anε bekanyaa ngakenεnao na yelne gore. Na hunde kinyang hinono tiranyde, bhonsana ma toye na asana gharatey bho na tiranyεyo. Ko nong gharatey hunde hin tiranyde, senεsen kinyang, “Ojogony bhuguy na kεgony ba ma toye ngonu!” Na kali kali kojεsen bhuguy huna eriny na guny ba ngonu.

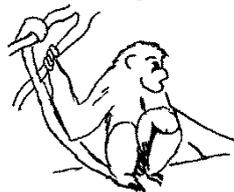

Na kali kona komoruya kinyangεtuny ilagaw. Na

bekaya gharateyny hunaa bansana na gunyoye, keseyεε, “Kuni hεlεng hung na mesony εneng? Na nong nganda ku erite seu, “Ay, ke keni kεkeny akimε!” Na nong komoru seu, “Anye akimeya ko ngerεya bε kilobteanyε na ngani ngacanεanyayo. Na meya keni koyogoginy lεk gena ‘Inye ani hira taa ganεno ko gharateya. Na meya kihini hinisa gharateny. Hunde kusu, kabasiyo. og, lamiyo na kuyεy!’” Na hunaa komoru senno ngangaye, nong eri εsεdhu na seu, “Na kalda kεleheni ore sεng dha?” Na ogu chεε bheε bekaya nenε. Na tawa na sεεε, “Bana, kangarinya gony ba huna taa nunu.” Na hunaa dokεa ma kerghende, keseyεε gharatey, “Age komoruya nayo ilagau gerεng na meya hin hinisa nunu.” Na nong gharatey seu, “Ay, na wa ngayogiyo shaw hung na kudhumanao dorigiye? Seni gharateya hinisiya ge lεme nga? Wo, kago na kibta dorigiye.” Na hunaa heε na dokεa ma dheyte, gharatey irεgu keyε na sεεε :kinyang, “Kung! Yee, wa galiya gina ani mujusi? Tεu ni na ale jεa

bεkayte nunde!”

1. 1. Mesigi lɔga kotoyyo ke kanigamo(=dirama)!

2. Ngalokta kenger kengi isɔng isɔng?

bhonsana asana kojɛsɛn ɛsɛdhi kɛlɛhɛni

kɛsɛyɛsɛ irɔgu ok gɔny tawa bana

bhon – sa – na 3

3. Shirara lɔga 3.3.3 3b Kɛginyaa ku wush

4. Hunde shiko lɔga **Ghurghurtina gharatenyde**, madhaye nɛyte a inong?

Tɔgɔnda ko hira madhungu kari blakborɔ.

Na hunde shiko lɔga **Kɛginyaa ku wushte**, madhaye nɛyte a inong sɛgɛn.

Tɔgɔnda ko hira madhungu sɛgɛn blakborɔ.

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Toyi ngalokta na tɔrte ge ɛl kɛtɛrɛnyɔye tollo.

_____ bhuguy!

___ hinisa gharateyn!

___ kangariny na gɔny ba!

_____ kibta dorigiye!

_____ bekayte nunde ni!

Ojogony bhuguy!

kuyey

jɔa

kagoni

ojogony

bana

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Ngalɔkta kɛngɛr kɛngi isɔng isɔng?

kibta kudhumanao seni lɔmɛ ojogony

tirany yelnɛ ilagaw keni hin kabasiyɔ

kib - ta 2

9. Ngagiya a kɛginyaa lɔmɛa kamannaa kinginye!

chigin ko _____ ngɔrɔ ko _____

kinyang ko _____ hartey ko _____

tɔngɔ ko _____ buga ko _____

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Jɔya lɔga bharinena ko ngalɔkta kɛtɛrɛnyɔ!

mujusi _____

ghurghuri _____

kingi _____

gɛrɛng _____

shaw _____

mujusi - chagi

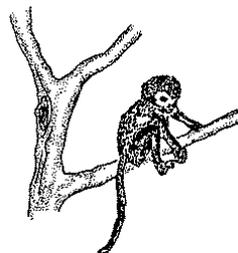
chagi

haalɛ

dalnɛ

mɛya

shɛɛ

Madha 12 Buga ko choyay

Dha bere buga kona se ku choyay. Na choyay ngeu na asa kulgulo rataa nene bhea ujea liwa. Na choyay seese kulgulo, “Ngahira nganda koranany buga gereng! Se kusonydo. Ulugunyonyo, aynde bu kunde. Na hunde kabawaye, kexany ke te teri!” Na kulgulo seu, “Ay, logo ningge. Ok doraa nanu toye, na mak ba ngonu! Na ondayte kunde, karto.” Na choyay tunugu dori toye na magu ba.

Hunaa choyay maga baye, buga dhulana dhogoy na bo hogotana. Na jaa kulgulo hunde bu uy liwa rataa neneye. Na ghinu na seese, “Ngakakta nganda chinyi gersiny uji liwaye, choyayte kogrande ngaa kogo oo ngani?” Na nong kulgulo seu, “*Kani hirre kebhegi choyanya?*” Hunaa senno ngangaye, buga seu, “*Ga ni go! Karakeny ba na kugucheny meya!*” Na hunaa kunnoye, kulgulo karakte ba na kogoyoye. Na kulgulo dhau bho na dhula dholdoy.

Na hunaa doko baye, buga seu, “Ga reony ngaa ni go!” Na ngeu chao bhea hira chigo chaha na kechege dholdoy. Nong kulgulo ko chao bhea hira ku uri na kaye eherya chinyo godhe na jema rataa nene.

Na hunaa buga kunno ngangaye, seu, “*Wa ngani ihi chi dha?*” Na kogoyo ko eheryo kari. Na hunaa oka kengoye, ukura rogonyea buga na dagu ba na buga ere. Na nong eliu choyay bhea ihea na gamb.

1. Mesigi lɔga kotoyyo ke kanigamo (dirama)!

2. Toyi ngalɔkta na jɔya lɔgɔ bheɛ ku ɛna na cheritɔ! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi sɛgen na jɔya sɔgɔta kɔtɔrɛa sabbɔ ko wurɔ. Na lɔkte dhɛɛ ko ngagiya ɛl tunɔye jɔya na tɔgɔnda dadabinyaa gu!

chɔyayte

chɔyay ngachɔyaya chɔyaya
chɔyayte ngachɔyayonu
ngachɔyayta

3. Kamananyaa kinginye bortɔ kichikta bhoy. Mɛya bɛra dhɔnɛ na yogo tugɔ!

4. Hira madhiy toyisogung ngalɔkta na shil kɛrghɛnɔ. Na mɛya inye ɛsɛdh ngalɔkta dhaa ale a ɛnɛng. ɛsɛdh ga gunyu bhichang. Na hunde te ushaye, toyɛsɛ lalugu!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Oytɛsɛ lɔga urrugnyɛsɛnɛa hande ku tolloye!

Buga se ____ chɔyay.

Chɔyay ngeu na ____ kulgulɔ!

Hunde kabawaye, ____ ke te tɛri!

____ doraɛ nanu toyɛ.

Buga se ku chɔyay.

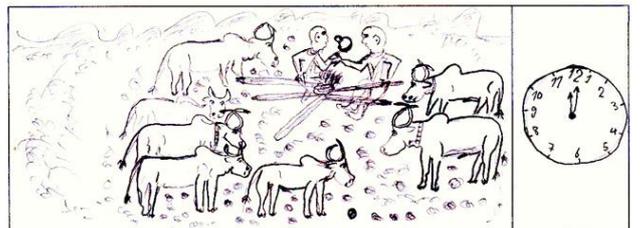
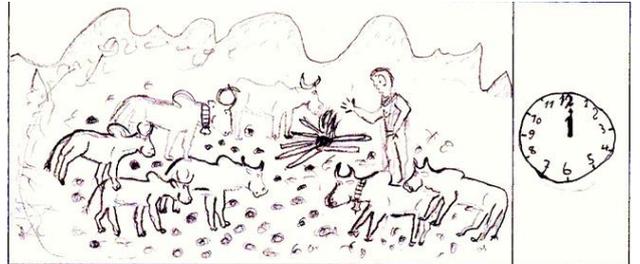
7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgen!

4 Kole bhega

Madha 13 Kolea bhega ku shεε ko na ku butomo

1. Erro hε tɔ bheleyɔ shaw.
2. Kaliyɔ erro utumεεnε beo go.
3. Sedhe chunoy wushε jhaynɔ.
4. Beo kiton kali kεngɔ.
5. Erro hε doraα dadawuny arkuα bo kalikali.
6. Chiriyɔ erro edhεnε mɔrα lanyjoy.
7. Sedhe ngunynε rayagiye.
8. Ngalusa εana jɔnε kaliyɔ,
hunde wokono doraα dadawunyde.
9. Jhayny sedhe kεnε ngahεyo dhul.
10. Erro tenɔ ɔkanε jhayny song.

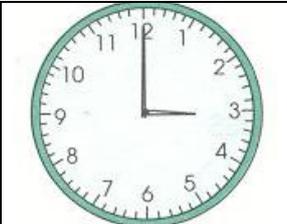
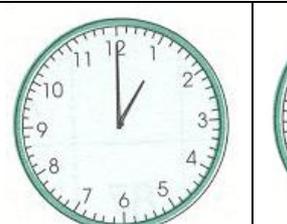
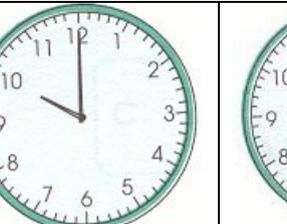
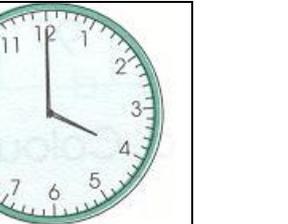

1. 1. Erro tɔ hɛ kole inong?
 2. Sedhe chunoy wushɛ kole inong?
 3. Beo kiton kole inong?
 4. Ge ɔkanɛ tenɔ jhaynyde a geong?
 5. Zinggoa erroatuny a geong ko geong?
 6. Sedhe zinggoa mesɛa ɔɔ a zinggo geong ko geong?
 7. Tɔ hunde kole ngakɛbhɛkoye, kodokono lɔk geong?

2. Toyi ngalɔkta kɔbinɛnɛ koleye na ojigi kɔbayɔ!
 bhelley kali kengɔ jhany bhorroyɔ raya
bar chiriɔ
bar

3. Ige banda na dhɔlda lɔga kemeso kolegiye ke na korro (dirama)!

4. Ngakolea inye mesi ɔng ko ɔng? Tɔɔɔdhayɔ!

 _____	 _____	 _____	 _____
--	--	---	--

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔɔnda sabbichinne!

6. Oytɛɛ lɔga urrugnyɛsɛnɛa hande ku tolloye!
 Bhelleyɔ erro _____ tɔ.
 Beo kaliɔ _____ ma.
Sedhe _____ kɛnɛ.

Erro _____ beo go.

Erro _____ mɔra lanyjoy.

Bheleyɔ erro hɛ tɔ.

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Toyi ngalɔkta kɔbinɛnɛ koleye na oy kɔbayɔ!

kali kɛ _____ ba _____ bhel _____ bhorro _____

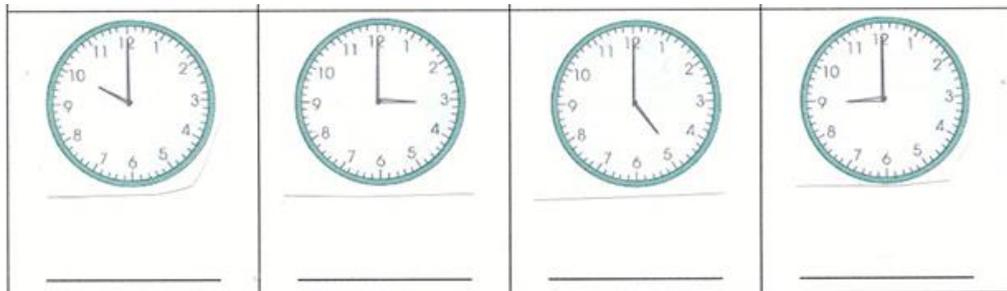
ra _____ chi _____ bar kɛ _____

barɔ,

9. Gonyigi ngasaatinya na tɔgɔnda kolea nɛ!

barɔ bhelley chiri raya

1 raya

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Oytɛsɛ lɔga urrugnyɛsɛnɛa hande ku tolloye!

Bhorroyɔ zugo _____ lokiko.

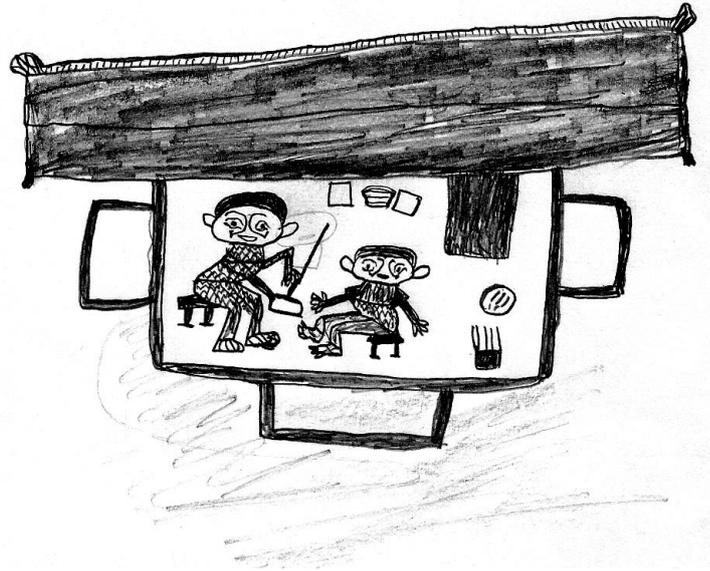
Jhayny tɛro _____.

Kaliyɔ erroa tuny _____ tenɔ ko morra zɛlɔ.

Kaliyɔ zugo _____ marayɔ.

Madha 14 Liya chirkana dadab

Dha bere lite ke Marsi iwo beo Bangkagiye, na chirkan edhemisi gore. Na ogu na tɔɔɔdhu sara doraadadawuny. Na hunaa kɔɔdha sara na te wa ushaye, ogo na yogese shɔɔɔne na sese, "Baba wa hunaa anye kɔɔdha sara."

Na shɔɔɔne seu,

"Yee! Wa tɔɔɔdhu borta kihinoginyi chi! Na hunde wa tɔɔɔdhuye, te challi. Manggisi ngayo nganda senagiy kedhemisiye kumulɔngge. Na meya inye edhemise na bhorroyo bhorroyo beo kiton anyo hung. Dadab aynde kabhage baye, ngaoriyo bhorinya chureyyeye."

Madhese shɔɔɔne lɔɔɔ nganga na eri edhemise.

Na tagu dadab gore najara laluge.

1. 1. Marsi beo iwo ori?
 2. Na shɔɔnɛ seu ɛnɛng?
 3. Na inde se bhorinya chureyyeye a nɛng?
 4. Marsi hunde bere ketɛ bhichang dadab kɔndɔ oo ngakɔdhɔ?
 5. Marsi kamanna dadabuny chirkan ɔr inong?
 6. Inde bere dokono lɔkte heo ngagiya dha bere me Marsiye, a nɛ?

2.   Ngalɔkta kɛnger kɛngi isɔng isɔng?
 ɛdhemisɛ ɛdhemisiye kɛdhemisiye ɛdhemis
 kɛdhemisinɛn kɛdhemisinɛno ɛdhemisɛ
 ngakɛdhemisinɛno
 ɛ-dhɛ-mi-sɛ 4

3. Ga yogony lɔkte bere kunɛ doraa dadabunyde, kuni minang?
 Dhigananiny noy? Na bere sara kɔdhiny noy?

4. Ga tɔɔdha lɔga bere dokoni huna ngani kuni doraa dadabuny!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔnda sabbichinne!

6.   Oytɛɛ lɔga urrugnyɛsɛnɛa hande ku tolloye!
 kɔɔdhi may kami kɔdhi ami kamay
 Anye kɔɔdhi sara. Inye kɔdhi sara.
 Anye _____ tila. Inye _____tila.
 Anye _____ ma. Inye _____ma.

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgen!

8. Ngalakta kenger kengi isong isong?

tɔgɔnda tɔgɔdha ngakɔdho kɔtɔgɔndo

kɔgɔndo kɔgɔdhoyɔ ngakɔgɔdho

tɔ- gɔn- da 3

9. Gɔnyigi ngalakta kotoyye na jɔya ge lɛlina ke kɔrrɔye, na yokto hunde a bɛa kenɛa ɛnɛngge!

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Oytɛɛ lɔga urrugnyɛɛnɛa hande ku tolloye!

kɔn kɔgɔn kɔdɛ amɛ kam

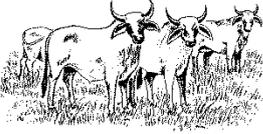

Nɔng kɔn sara . Nɔng am tila.

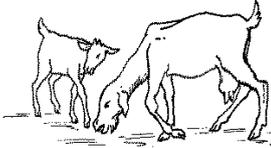
Age _____ sara. Age _____ tila.

Yɔk _____ sara. Yɔk _____ tila.

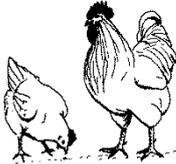
Madha 15 Kole hunde ngakεbhεkoye,...

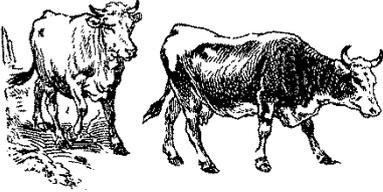
Kolea ziginuny hunde ngakεbhεkoye, **sεgεyneyε.**

Kolea kεrεneyε hunde ngakεbhεkoye, **wolokiye zugu.**

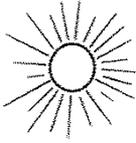
Kolea kεkanεa hunde ngakεbhεkoye, **tenε emεrreyε.**

Kolea korogεa hunde ngakεbhεkoye, **liwa amε gal genne.**

Kolea koonεa hunde ngakεbhεkoye, **koynya rεseyε.**

Kolea kajεa ma hunde ngakεbhεkoye, **bhasaneyε.**

Kolea kogεa ahaa kama hunde ngakεbhεkoye, **ellane duli.**

Kolea ba ku hunde chunoyε shaw ngakεheyoye, **kaliyε dhakiy susε.**

1. 1. Kolea kɔkanɛa tenɔ a kole inong?
 2. Guyɔ korok kole inong?
 3. Kolea kajɛa beo ma a kole inong?
 4. Kolea susuny hunde lanyjoy ninggeye, beo amɛ ɔng?
 5. Lamala kɔrɔ kole inong?
 6. Kolea banseyɛa zugu rɛna a kole inong?
 7. Ɔrɔ kolea koginɛnɛa ko kolea kaminɛnɛya a kole inong?

2. Toyi ngalɔkta na ko ige tɔgɔnda ngadamita sabbuneye, damiya urrugnyɛsɛnɛa lɔku!

bhɛk hɛ chib

bhɛk

kɛbhɛko

ngakɛbhɛko

hunde ngakɛbhɛkoye

3. Kole hunde ngakɛbhɛkoye, ale i ɛnɛng? Yoktoyɔ!

4. Inye tɔgɔdha lɔkte heo ngagiya kole ngakɛbhɛgeoye, dadaba nunu na yogoyɔ!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Gonyigi ngahanda ku tolloye na tɔgɔndɛsɛ ngaya se, 'kolea' ye!

_____ kɔkanɛa teno

_____ korogɛa guyɔ

_____ koonɛa kobinya

_____ kajɛa beo ma

kolea κῶκανεα teno

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgen!

8. Toyi ngalɔkta na ko ige tɔɔɔnda ngadamita sabbuneye, damiya urrugnyeseneα lɔku!

lam tɔk or am hin

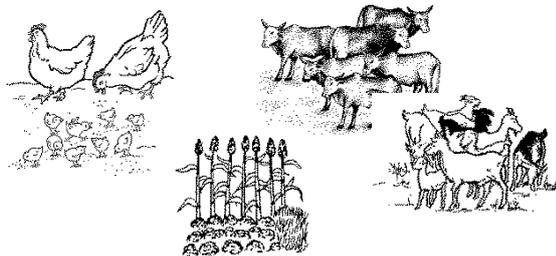
lam

kalammo

ngakalammo

hunde ngakalammo

9. Kolea zingony hunde ngakebhɛkoye, ale i ενεng?

σɔɔɔnyεɔ

εμερρεɔ

ρεεεɔ

ame gal genne

Kobinya reεεɔ.

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔɔnda sabbichinne!

11.

Gɔnyigi ngalɔkta na jɔyεε ge ganneye ketereenyɔ!

kolea kajεα _____

kolea koonεα _____

kolea korogεα _____

kolea κῶκανεα _____

kolea kajεα beo ma

beo ma

kobinya

guyɔ

tenɔ

5 Damiya ganggua turumbeluny

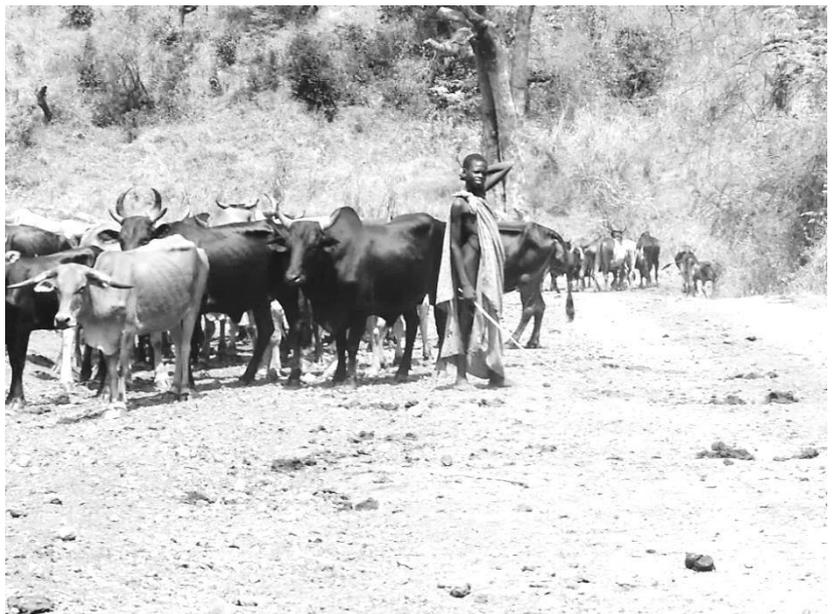
Madha 16 Eriya ibacha laluge

Dha bere lite ke Bardasho εdhemisine Kokagiye doriyo siziyo. Na kali kon ugu **Barngoro** bhea ne. Na hunde koye, aru erroa iwoyεa teno goro hunde tiranyε **haragiye**. Na Bardasho dha bere kamadhεsen loga **ganggua turumbeluny** na gayo. Na hunaa orro erro gena hunde tiranyε goroye, sεεε, "Haragiye tiranyo keong? Hunde turumbel kunde, ngadokungo dha?"

Na yo dεεβε na teldi laay. Na sεεεε sεgen, "Shikoyo? Hunde kel ganggua turumbelunyde, **dokito**. Na meya hunde senno dha gangguye, dha **kangiten** song na argi turumbela kunno tandonu!"

Na eri kona seu, "A dhere chi! Banda, karakta teno na **kotogo dheeyo** na kitiranya ngonu. Hunde turumbel kunde, dokiy chi!"

Na erro shigi loga yokono Bardasho na dhakta teno na tiranya dheeyo. Na ngaerronu taga damiya gangua turumbeluny sheε.

1. 1. Dha bere Bardasho edhemisine ori, na edhemisine doriyo isongɔ?
 2. Orre kɛ Bardashoye keli eneng?
 3. Hunde kodho haraa turumbelunyde, maa kodho ore? Kɛngɔ?
 4. Bardasho hunde bere edhemisine Kokagiye ga lɔga ganggɔa turumbeluny geong ko geong?
 5. Ngærronu iwone gɔɔɔye, hunde tɔgine chɔɔ ɔrte, laluge seyese eneng?

2. Zugo bhakɛ ore ko ore?
 Bangka Koka Dhebhilesho Bolobogotoy
 Aru Tulge Anyjo Teribu Maya
Bangkagiye

3. Shirara lɔga *5.1.2 1b Eriya ghurghura*

- 4. Inye ga tɔɔɔdha lɔga turumbeluny ge bere dogɛ hiri na oriye oo shikande!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔɔnda sabbishinne!

- 6. Mesigi damiya lɔga kɛlɛhɛnɛna!

 iwo tirany tɔk

 Age kiwoo tenɔ.

Ige iwoo tenɔ.

Age _____ gɔɔɔ.

Ige _____ gɔɔɔ.

Age _____ dheyyɔ.

Ige _____ dheyyɔ.

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Zugo bhakɛ ore ko ore?

Mizan Maja Borka Tubung Jimma

Kibish Rɛghɛa Gome Jɛba Demoy

Mizanɔ

9. Gonyigi ngalɔkta kotoyye na jɔya ge lɛlinya ke kɔrrɔye, na yokto hunde a bhɛa kenɛa ɛnɛngge!

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11. Mesigi damiya lɔga kɛlɛhɛnɛna!

dɛɛs or shik dho

Age kɛdɛs lɔgɔ. **Ige** dɛɛso lɔgɔ.

Age ____ turumbel. **Ige** ____ turumbel.

Age ____ lɔgɔ . **Ige** ____ lɔgɔ.

Age ____ kangitɛn. **Ige** ____ kangitɛn.

Madha 17 Lɔga kodokono haragiye

Dha bere kali kona lite ke Bardula edhemisine doriyo siziyo Tulgegiye.

Na koo tiranya kura ko laluge gɔrɔ. Na burguyo kuraɔ na dhidhi ko kura ganggoa turumbeluny. Na hunde se kib kuraye, dhaa nɔng turumbel ayukono gore. Na hunde dhɔngana sabaye, turumbel el kari. Na hira kulinena iwu turumbel gik shawu hung jagara eriny.

Na eri chura :Tumu na bawu. Na zugo dɛɛbɛ Bardula gore!

Na maa ganggoa turumbeluny ngakitiranyo, dokiyo!

1. 1. Bardula edhemisine doriyo isongɔ?
 2. Na Bardula edhemisine ori?
 3. Erro kura tiranyɛ ori?
 4. Inde burguchono kuraɔɔye, a nɛ?
 5. Hira kulio turmbel hunde turumbel ngaibi anda Bardula mesu ɔng?
 6. Na zugo gore dɛɛɛ lɔga gigi?
 7. Hunde kitirany haraa turumbelunyde, a challi oo a gɛrsi? Kɛɔng?

2. Erro tiranyɛ ori ko ori? Gɔnyigi ngalɔkta na dhey tɔrtɛ gena na ge tɔrɛɔ dheyoye, cherritɔ!

 hara ganggu tu kidho
 dori gu bal ɔr

haragiye

3. Shirara lɔga 5.2.2 *Eriya iwasheo rɔsa doko turumbelɔ*

4. Inye tɔɔdha lɔkte bere orri ganggɔa turumbelunyde.

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔɔnda sabbichinne!

6. Mesigi damiya lɔga kɛlɛhɛnɛna!

 dhaberekalikona
 Bardulatiranykura
 turumbelayukonogore
 turumbelɛlkari

dha bere kali kona

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Zugo ɛl ori ko ori?

turumbel duhu kɔshi mogi dir

kutul balanggi timirti hayu rata

turumbelo

9. Cheriyo haraa turumbeluny na cheriyo turumbel hunde wo sɛtɛnde, hiri wo kangitɛnde, sigi wo sɛtɛnde, tɔngɔ kiwo kangitɛnde siiliyɔ na dhɔldayɔ!

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11. Mesigi damiya lɔga kɛlɛhɛnɛna!

nahirakulilɛna

zugodɛɛbɛBardulagore

ganggɔaturumbeluny

ganggɔaturumbelunyngakitiranyo

na hira kulilɛna

Madha 18 Bholisiya garchu hola madha erro

Bholisiya garchu hola ko doraada dadabuny na asa erro. Na hira madhiy dhiganese doriyo.

Hira madhiy Wa tunggo shεε hung?

Erro Ee! Any kese Tumu!

Hira madhiy Yee! Telda bay ni! Ngahirra se kamadhagung lga haraa turumbeluny na shirara shεε!

Bholisiya garchu hola Kani Bardashoa Worisi. Na kani hira kebhegi ahaa woyea ko zuga woyea haraa turumbeluny. Na meya keni kamadhagung ngalokta re na ga meya shirarato!
Zugo hunde dhoye ganggua turumbelunyde, woye kangiten song. Seteno dokito.

Tamari Wa i eneng, kadha kangiten songge?
Ngakodhoyo taninya kari hungge?

Bholisiya garchu hola Hunde dho setena nuyte, turumbel kali kali wo seten na kee ngakadagunggo. Anyde kee dhaye kangitena nuy songge.

1.

1. Erro ghin hira madhiy na senesen eneng?
2. Inde madhesen erro lɔga ganggua turumbelunyde a ne?
3. Bholisiya garchu hɔla sara keli eneng?
4. Erro kamadhesen lɔgɔ na kadha ganggu tan inɔng?
5. Hunde bholisiya garchu hɔla kun doraa na dadabunyde, ghino lɔk giyong?

Ngere ahaa woyea ko zuga woyea ko gala kuguleo!

2.

motor, lusa, beo, tenɔ, char, rɔsɔ, erro, tɛgen, turumbel,

ahaa kuguleo	zuga woyea	keginya woyea
<u>motor</u>	<u>lusa</u>	<u>beo</u>

3.

Shirara lɔga *Kamana Bholisiya garchu hɔla*

4.

Tɔgɔnda ko hira madhiy kari lɔga ngamilikitita.

5.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6.

Toyɪ ngalɔkta na itinyana ko ngagiya el ketereenyɔye!

motora bholisuny

ganggua

dora

turumbela

akimuny

manggisi

turumbeluny

7.

Toyɪ ngalɔkta!

Tamari

Hunde senno doki turumbelɔye go, hira kuleo bho ngaoro?

Bholisiya garchuhola Ee! Hunde kako am ghima oo dhutiye, bho ngaorro na dokito.

Tamari Ee! Wa kishikto ni! Meya ngamadheyte, any kutuheny Tumu gore!

Bholisiya garchuhola Ko ige any kutuhong Tumu ke ngaya shirareanyuye!

Hira madhiy Any kutuheny Tumu ngaa madhesen erro lɔɔye! Ok shɛɛ!

8. Jɔya ngalɔkta damiya keliyɛa ga mɛra wo na dhɔnɛna!

eri, tɛri, tɔngɔ, char, rɔsɔ, tɛgay, turumbel, siggi
eri - erro

9. Ngamilikitinyaa yellogiyɛ lɔg geong? Tɔɔnda ko hira madhiy kari!

1 _____

2 _____

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔnda sabbichinne!

11.

Toyi ngalɔkta na itinyana ko ngagiya ɛl kɛtɛrɛnyɔye!

_____ turumbeluny

_____ akimuny

_____ bholisuny

_____ manggisi

motora
doraa
ganggua
turumbela

6 Hira nyimo lɔgɔ

Madha 19 Eriya hini bo

Dha bere kali kona Ngasuni ko Ngatur dhɛɛ ko bɛkanyaa gɛ worginyaye. Na hunaa hɛaye, ganggugiye Ngasuni sɛɛɛ Ngatur, *“Eyanɔ! Gutuma wa tewa dhidhing gerɛng!”*

Na Ngatur tamaru. Na ɛkenyandɛy gutuma ita gɔrɔgɔrɔ.

Na Ngasuni dhuyu go dhɛɛ na ago chɔɔ kidho toye na dhaga worginya shɛɛ hung.

Na hunde wokonɛ tandonuye, Ngasuni iwa kajoroy na ayɛ Ngatur na tamaru sɛgen. Na Ngasuni seu, *“Ngatur, aminy ɔnɔng, mari aha lɔgɔn dirte?”* Na Ngatur dɛwu.

Na hoyɔ chɔɔ Dhɔlma na awusuyɛ. Na hunde bansanɛye, Ngasuni dhɔyɛɛ kajoroy bay ngonu na tamaru na ɛkenyandɛ sɛgen. Na laluge sɛɛɛ Ngatur,

“Aminy ɔnɔng mari aha lɔgɔn dirte? Lɔgɔna ni! Ɔr wa tewa ja! Na inye Ngasuni, hini any keteny bu!” Na ago chɔɔ ɔr.

1. 1. Ngasuni ko Ngatur he ori na ekenyanene ong?
 2. Na hunde wokone tandonuye, awuse ori?
 3. Ngasuni laluge seyese eneng?
 4. Ngasuni seese Ngatur eneng?
 5. Ngatur mar ong?
 6. Ngatur ko Ngasuni hunde laluge ngaengerise a inde ale mese ong?

2. Ngalokta kenger kengi isong isong?
 ekenyande wolokte kowolokte
 ekenyananyde karakte kengersinyo
ε - κε - νyan - δε 4

3. Shirara lga 6.1.4 Eriya roko gyo

4. Inye hunde bere dheo ko zuk gena bhokonɔ na bhiikenye ahaye, mesi ong? Tɔdɔdha!

5. Shirara lga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Toyi ngalokta na jɔyese ge ganneye keterenyɔ.

- laluge _____, “..
 laluge ghine Ngasuni na _____, “...
 Ngasuni _____, “...
 Ngasuni ghinu Ngatur na _____
 laluge se, “

se
seese
seyese
seu

7. Toyi lga kotoyyo segen!

8. Ngalokta kenger kengi isong isong?

kedhigi teldi dhaga kudhumane karakte

karagineno kudhumana dhuyu edhemisine

ke - dhi - gi 3

9. Berta ge ganne ko hira nyimo logaye!

ekenyan dhaga hini buyny shirar

go dhuya aha bhega ekenyan mara lalen

ilal woloK

hini buyny

10.

Shirara loga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Toyi ngalokta na jɔyege ge ganneye keteɛnyɔ.

Barsu _____, “ ...

komoru ghinu Barsu na _____, “ ...

zugo _____, “ ...

zugo ghine komoru na _____

laluge se, “

se
sɛɛsɛ
seyɛsɛ
seu

Madha 20 Damiya maa gayεa erroo doraα dadabuny

1. Rεhi ko ruminyaa gε maa churreyε.
2. Maa doraα dadabuny hε shaw na bhonsanε satiγ.
3. Hunde εl εdhemisiγ toyeye, na lε lεkte rεkeye, maa ghineyε.
4. Doraα dadabuny toyε maa **ngaurgushineo**.
5. Zinggoa ajεa hira madha na keno kemesigi εrε maa meseyε.
6. Dadabinyaa kεdhea ko ga kεdhemisinεna maa **mawutεyε**.
7. Doraα εdhemisiny ko rata maa dirre ke hεli.
8. Dadabε maa hε kali kali, ngadhεyneo.
9. Lεga madhesena hira madha, maa **ngatayo**.
10. Zuga doraα dadabuny kumulεng maa **yelneyε**.

1. Toyi ko hira madhiy ngalɔgta ɛl bostɛrɔ kotoy se, *Damiya maa gayɛa errou dora* *dadabunyde!*

2.
 Jɔya damiya timirtiny dhiyɛa ko ngasiilinyaa!

Rɛhi ko ruminyaa gɛ maa chureyɔ.

3. Shirara lɔga 6.1.2 *2b Eriya nyimo lɔgɔ*

4. Iwa lɔga timirtiny dhɔnɛ na tɔgɔdha damiya bere ɛdhemisinɛny na bhɛgɛy shɛɛ!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!
Rɛhi ko ruminyaa gɛ maa chureyɔ.

6. Toyi ngalɔkta na jɔya lɔgte gannɛ ko tolloye na tɔrtɛ ..yɔ

 churrɛ, messɛ, ghinnɛ, mawutɛ

 Ruminyaa gɛ maa churreyɔ.

Lɔkte rɛkɛyɛye, maa _____.

Zinggo maa _____.

Dadabinya maa _____.

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Jɔya damiya timirtiny dhiyɛa ko ngasiilinyaa!

9. Ngalɔkta kɔrrɔ ɛl lɔga kotoyyo toyee, lɔga ku hologunɔa gɛ a ɔng ko ɔng ?

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Toyi ngalɔkta na tɔrtɛ sɔgɔta sabbɔ (nga) na wurɔ tɔrtɛ (o)!

churrɛ, hɛ, bhonsannɛ, ghinnɛ, messɛ, dirrɛ,

dhɔynɛ, yelnɛ, tayɛ

churrɛ - ngachurrɛo

hɛ -

Madha 21 Nganyereke

Dha bere lo sedheyte ke Nganyereke na edhemisine Regheagiye. Na a bolori na laluge ngahinno. Na hunde kidhar ahaa genyeye, kedhe gor.

Na kali kon sedhea orony daga go na se,
"Nganyereke any kotɔ bhichang. Hunde kidhi kariye, kɔdhey nyawa na ko age kan nganga!"

Na kona dhaga ba na seu,
"Hiri hunde a bolorite, ngakamaro! Kel kari na ale kamadhen lɔgɔ na wokono bhichang."

Na hunaa lalen yokono lɔgɔ ngangaye, tɛheneyɛ.

Na tɛldi ko laluge kari.

Na ara lɔga lalugenya na bolorimo garu.

Na te sedheya bo hini hɔla.

Na meya hunde kan bolori na kidhiy ko bekanyaye, ale korono na kel hung.

1. 1. Nganyereke laluge marre ore?
 2. Nganyereke edhemisine orre ke ne?
 3. Nganyereke hunde ahaa genye idharre lalugeuye hini ngoye ore?
 4. Bekanyaa Nganyereke daga go na se eneng?
 5. Hiri hunde a bolorite kihindo oo kamarto? Keong?
 6. Nganyereke hunde laluge ngamadhe ale ko na dok ore?
 7. Hiri hunde lga madhesenea zugu ngashikoye, ale me ong?

2. Gonyigi ngalokta na mesigi ngadamita dha kemese sabbaye!
 bolori - **bolorimo**
 rori - _____
gonggay - _____
lolu - _____

3. Shirara lga *3.3 Ngagamogi*

4. Hunde bere ello ko ekenyanyogite, orron lga geong? Togdha!

5. Shirara lga yokogungu hira madhungu na togonda sabbichinne!

6. Toyi ngalokta na torte sogota sabbu nga- na wurto torte o!
 kamar lali - **lali ngakamarro**
 kihin Nganyereke - Nganyereke _____
kidhi kari - kari _____
kamadhen lga - lga _____

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Gonyigi ngalɔkta na mesigi ngadamita dha kemesɛ sabbɔye!

gulsa - **gulsamo**

dalle - _____

karbay - _____

kadhinyogi - _____

9. Jɔya ge ganneye!

gerɛsogi, gɔnggay, siyɔ iton, bhuguy bu, kɛngɔ chaldin, bollori , hini buyn, kuhuyagi

hiranyimo lɔgɔ

hira lɔgɔ nganyimmoye

siyɔ iton

gerɛsogi

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Toyi ngalɔkta na tɔrte sɔgɔta sabbɔ **nga-** na wurto tɔrte -o

kor lɔgɔ - **lɔgɔ ngakorro**

kɛhɛ ɔɔ - ɔɔ _____

karak lɔgɔ - lɔgɔ _____

kɛdhemisinen Rɛghɛagiye- Rɛghɛagiye _____

7 Kadhinyogimoa kōhany

Madha 22 Guyō maā keme ōng ko ōng?

- Zugo kōhinēyō.
- Zugo shōge ba go.
- Zugo gēmneyō.

- Zugo berane dugu.
- Zugo bhollōchane gōra.
- Zugo chukke gōra.
- Zugo duginēyō.

- Zugo kōhe shuroy.
- Zugo kōdhe doriyoo.
- Zugo suninēyō.

1. 1. Hunde kɔɔ gu na te ushaye, maa keme eneng?
 2. Gɔraa kenno kuduguyɛ kɛber kɛɔng?
 3. Hunde zugo kɔhine kali kaliye, kɔhine kɛɔng?
 4. Hunde zugo dukte na te ushaye, shuroy kɔhe kɛɔng?
 5. Hunde gɔra egiseye, zugo kɔdhe doriyo kɛɔng?
 6. Bergu hunde dhuyɛ na te ushaye, zugo mese ɔng?
 7. Zugo oɔnya oɔnya kɔhine kɛɔng?

2. Gɔnyigi ngalɔkta na mesigi ngadamita dha kemese sabbɔye!

 Zugo kɔhin_____.

Zugo kɔhinɛyo.

 Zugo gemn_____.

Zugo dugin_____.

Zugo sunin_____.

3. Ga toy ngalɔkta ɛl lɔga kotoyyo toyeye na hoyɔ yeldo ke na korro (dirama).

4. Inye kolea kɔhany hunde bere zuga gunyu kɔhinɛye, inye mesi ɔng ko ɔng? Tɔɔdha!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔɔnda sabbichinne!

6. Nger ngalɔkta na jɔa bhea ku tolu. Na hunde nyugi bea horunyde, bideliya kɔbha bea horuny, tɔɔdha ke na bo.

zugokɔhinɛyɔzugogemneyɔ

zugoduginɛyɔzugosuniyeyo

Zugo kɔhinɛyo.

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Gonyigi ngalɔkta na mesigi ngadamita dha kemesɛ sabbɔye!

Zugo shɔg__ ba go.

Zugo shɔgɛ ba go.

Zugo bɛran__ dugu.

Zugo bhɔllɔchan__ gɔra.

Zugo chukk__ gɔra.

Zugo kɔh__ shuroy.

9. Gonyigi ngalɔkta kotoyye na jɔya ge lɛlɪnya ke kɔrrɔye, na yokto hunde a bheɛ kenɛɛ ɛnɛngge!

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Nger ngalɔkta na jɔa bheɛ ku tolu.

Zugoshɔgebago.

Zugobɛranɛdugu.

Zugobhɔllɔchanɛgɔra.

Zugokɔhɛshuroy.

Zugo shɔgɛ ba go.

Madha 23 Eriya yello bhega

Dha bere eriya Marchana ke Ngadasho edhemisine Malitagiye. Na hunde ko woye, jone ko shogone dhaa ago dugayo. Na Ngadasho kobhe na uturbhanu yo na ea.

Na dukte na Ngadasho kodhotte bhega na keseyese,

“Bheke nga dirr go!”

Na eri seu, *“Ee! Ige ago na Ngagaw kayany re na kogreyto.”*

Na hunaa heaye, jone iwa re na ayne Ngagaw na ayese lalen guyo.

Na hunaa erro wokonea guyo, ghinu jone,

“Tulukunya wa kurte oo ngani?”

“Ngani kohoyo. Wa anna gharateya ko kanga song na kuchukto. Na nong gpa hira ke Tularaghe gharateya ko kanga se wa kurte.”

Na jone seu, *“Yee! Na te dhandali ni go! Tunggi na banda shaw! Ngatunggi dirr.*

Gharateya ko kanga ko choya a galde gersi. Hunde ibhe guye, elhenezene ngakalda. Hunde kuru guye, gu akosanne dhul ko kingi!”

1. 1. Yeldo lɔgaa shirarro ke na korro (dirama)!
2. Ngadasho a sedheya nini na εdhemisine ori?
3. Ngadasho hunaa kunno dora dadabunyde, jɔne ko shɔgɔne dha ago ori?
4. Goye yok Ngadasho se kurre gharateyau ko kanguye a gɔa nini?
5. Galde yɔk Ngadasho jɔne se hunde ibhe guye ελεhenene ngakaldaye, a ɔng ko ɔng?
6. Na hunde kɔha kɔdhɔyɔye na keteldi ngangga hung anda keme ɔng?
7. Kεginyaye kebhekte huna bɔɔ zugo ngani kudukteayo ame ɔng ko ɔng?
8. Ahaa kaganyεa gu a ɔng ko ɔng?

2.   Ngalɔkta kenger kengi isɔng isɔng?
- uturbhanu kɔdhɔtεεε keseyεεε kɔgɔreytɔ
- wokonnea kuchukto ελεhenεεε ɔkɔsanne
- u - tur - bha - nu 4

3. Shirara lɔga 7.2.8 2b Kolea dugany

4. Ga εseta kamannaye aynde tunnuke ngalɔkta bhoyte, na tɔgɔnda ke lɔga kɔtɔgiseo
- jhany bhega shiga bholol**

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6.   Toyi ngalɔkta na jɔya bhea hinno gundi ko bhea hinno milikitiya ghinany.

Mama ogo ori _____ Ogu dugayo _____

 Bheke nga dir go _____ Ige ago ɔɔ _____

Mama ogo ori?

7. Toyi lɔga kotoyyo segen!

8. Ngalokta kenger kengi isong isong?

Marchana Ngadasho Malitagiye Tularεghe
tulukunya gharateya kanga chaya
Mar - cha - na 3

9. Ngakeginyaa woyε εneng? Gonyigi siilinya na itinyana ko ngalokta εl
ketεrεnyoye!

wo shiraro
seldineyo
banaso
woyo

10.

Shirara lga yokogungu hira madhungu na tεgonda sabbichinne!

11.

Toy ngalokta na nyogo milikitinyaye ganneye!

Ngagaw ayεε Ngadasho rε ___

Tulukunya wa kurte___ Ngani kohoyo___

Te dhandali ni go___ Ngatunggi dirr ___

Ngagaw ayεε Ngadasho rε.

Madha 24 Barkalochi

Kani hire ke Barkalochi.

Na kabhagi **koru** na doraa nayo kanno raman song.

Na bony anyo Barkalochi. Na na kobhananyi keli Barluduri.

Na iritoni teriya kee Ngaba. Babaa nayo keli Barguys.

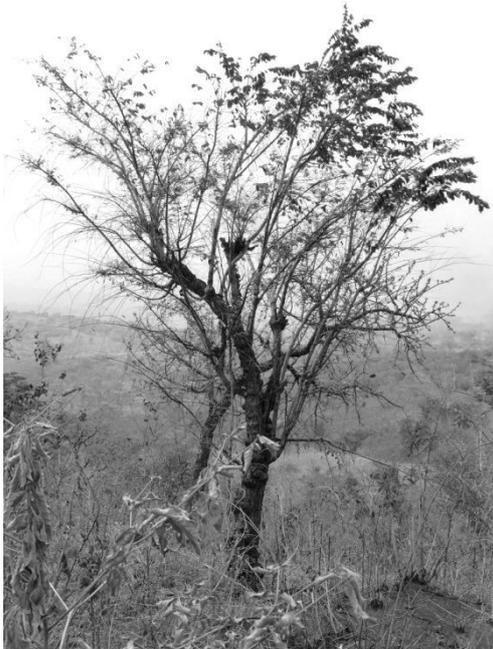
Na hunaa kabhako ora nayo kee duye, keteldo bhiy bhiy na tiranydey zugu na dhuyteyɔ. Na tiy tiy kendi **banggurachina**

ɛ. Na heyeiyɛ na bhashiyɛ na dhaginɛyyeyɔ. Na chɔɔ meya kanno **dhunyaga**. Hunde keteldo bhaa nayo bhoy anda bhe kabhako ningge.

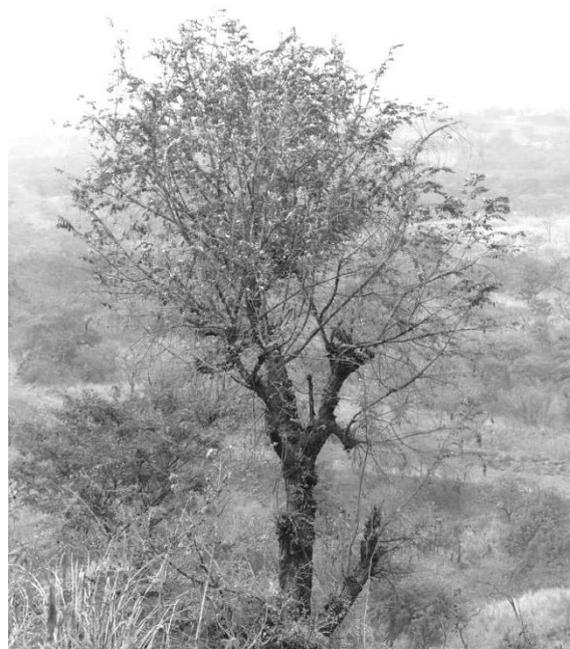
Kanno zuga taa bomera. Tanda boshakiyɛ ke bharra, tanda kedhiyɛ banggurachina na kanno **sholanɛ**.

Na zuga **taa etechiyɛa** garayɛ.

Na mama taanayo ɔge taanɔ na baba nayo garu na keteyo **bhoyoga**. Na baa nayo taa kibho usuranɛ na te **bhɔɔ**.

kaloshi

luduri

1. 1. Barkaloshi ko Barlunduri iriton noy?
 2. Barkaloshi ko Barlunduri tiranyε geong?
 3. Ge bhashe zuguyε a ne ko neng?
 4. Mama Barkaloshi ko barlunduri keli Ngaba keong?
 5. Barlunduri ko Barkaloshi baba ne keli Barguyo ke ore?
 6. Barlunduri ko Barkaloshi mama taa ne koyε noy?
 7. Yokto lga Barkaloshi!

2. Torte ngasarra jime ke **Bar** ko **Ngaye** na tɔgɔnda ke sara zugony na bidelinya sabune tɔgɔnda naa bo!

 kalochi ba guyɔ luduri
 dus huroy go saguy

Barkalochi

3. Shirara lga *Kamannaa kashiny*

4. Inye ga bera kete yeli inyoye na tɔgɔdha hunde shil εneng na ko ke buye!

5. Shirara lga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabishinne!

6. Toyi ngalɔkta na jɔyεε eygoa!

 baba baba nayo

mama

ɔr

bhea

7. Toyi lga kotoyeo sεgen!

8. Tɔrte ngasarra jime ke Bar ko Ngaye na tɔgɔnda ke sara zugony na bidɛlina sabune tɔgɔnda naa bo!

kalochi ngɔrɔ charɛ char

kanga dowun keley chigin

Barkalochi

9. Gɔnyigi ngalɔkta kotoyye na jɔya ge lɛlina ke kɔrrɔye, na yokto hunde a bheɛ kenɛɛ ɛnɛngge!

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabishinne!

11.

Toyi ngalɔkta na jɔyɛɛ eygoal!

Babaa nayo a ____ Babaa nayo a Barguɔ.

Mamaa nayo a ____

Ɔra nayo a ____

Mɛya baa nayo te ____

kaloshi kaware

8 Zinggo

Madha 25 Kabhasayε kalagas

Yelloya zinggony

Kabhasayε kalagas na kabhasayε kalagas! (x 2)

Erro kumulɔ kalagas,
banda kagotɔ kalagas,
beo iwoɔ kalagas,
shunoy wɔshayɔ kalagas!

Kabhasayε kalagas na kabhasayε kalagas (x 2)

Aha bhεgεε kalagas,
kɔsεε ba liwa kalagas,
bawra imitɔ kalagas,
tenɔ iwoɔ kalagas!

Kabhasayε kalagas na kabhasayε kalagas (x 2)

Kago ngɔnyayɔ kalagas,
shunoy tadheyɔ kalagas,
shuroy kɔhɔɔ kalagas!

Kabhasayε kalagas na kabhasayε kalagas (x 2)

Kenɔ dhumayɔ kalagas,
guyɔ rogayɔ kalagas,
tirany dhɔyɔyε kalagas,
gɔnggamo dhɔyɔyε kalagas!

Kabhasayε kalagas na kabhasayε kalagas (x 2)

1. 1. Eroo kumulo hunde sene na kabansanaye kalagas se kago ori?
 2. Ngayeloyta se kalagas ahaa kiwo a ɔng ko ɔng?
 3. Na meya yelloy se kabhasay kalagas na kɔdɔɔɔ ɔng?
 4. Ngayeloyta toye zingɔa mesea sedhe ɔng a isɔng?
 5. Erro wonɛ tenɔ shugule yeloy inong?
 6. Erro wowogiye dhake ara ɔnɔnɔngung?
 7. Eroo hunde iwo beoye kidhogiye tɔke kole inong? ...

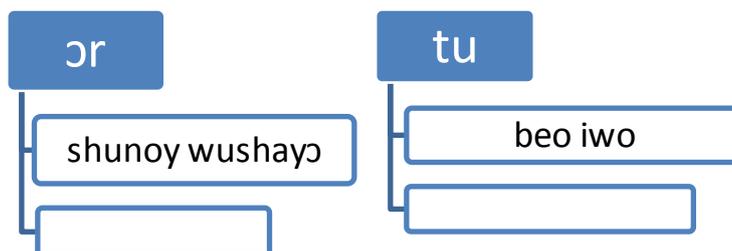
2. Toyi ngalɔkta na tɔɔdha ngadamita kelɛhennaginyde kuturinyaye!
 kengi raman kengi hayna kengi sizzi
 kengi tɔmɔn ko hayna kengge dhɔne
kengi raman – x 2

3. Yelloyaa kushugullo toye berta gee hinnoye na hoyo yeldo ke dirama!

4. Chugulu ngayelloyta na wurto ko ige yokto ga gu sabichine na hira madhiy kɔɔdhesɛ bilakbor na chugulu sɛgen.

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔnda sabishinne!

6. Zingoa tuny ko ga orony a geong ko geong?
 shunoy wusha, nyawa eja, beo iwo, gɔra ɔɔr,
 bawra ima, golu ngɔnya, tima aga, kenɔ dhuma,
 urɔ rɔana...

7. *Na hira madhiy nger erro gaminyaye gaminyaye, na gena ojoneya, gena terreyo.*

8. Gony ngalokta na tɔgɔdha ngadamita kekehennaginyde bidelinyaye!

2 x _____ 2x - kengi raman

4 x _____

10 x _____

100 x _____ 1 x _____

9. Ngasiilinya toye kor zinggo geong ko geong? Lamiyo yellowo toye! beo iwo, kenɔ dhuma, bawra ima, golu ngonya, shunoy wɔsha

				
1 beo iwo	2	3	4	5

10. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabishinne!

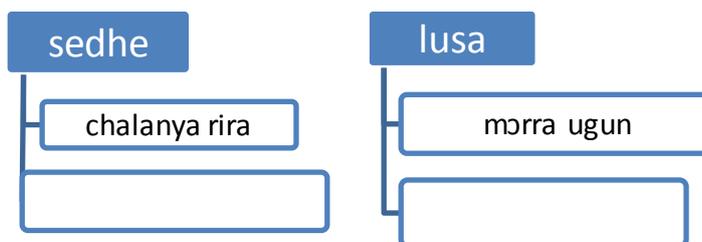
11. Zinggoa sedheny ko lusuny a geong ko geong?

chalanya rira, ma ghoya, mɔrra ugun, zik dira,

kodora oja, tenɔ iwo, dori kodha, girari uja

Madha 26 Achawalisia tamarinyany ko gulsaa ganggu

hira madhiy – hm tamarinya – tm

hira meso zinggoa manggisi – hmzm

hm Wa tunggo shεε hung, tamarinya?

tm Ee, any kese Tumu.

hm Shirara ngalokta se koyogogung ngahirraye! A hira meso zinggoa manggisi.

hmzm Anye kani hirre keleony Oletula na kemesi zinggoa manggisi. Na keseni koyogogung zinggoa ganyu. Anye kallinεε lɔga ganggony. Na kali kali kemesinen birogiye na kalde dhɔnε dhɔnε kɔgɔ na kugunyi ganggo.

tm Na hunde ihi birogiye diirte, ngakargariyo?

hmzm Ay, sati hunde ngani kidhiyεoye, biro hɔlong ngakɔdhɔto. Sεgen kako kɔmɔn honyɔɔ.

tm Na kɔmɔn birogiye ghinnenye lɔg giyɔng?

hmzm Honyε lɔga gε ganggu bhiy bhiy. Gena hinne ganggɔa turumbeluny orea gε. Kona ghin birinyaa bɔɔ mesinεna ganggugiye. Kako.

tm Ee, wa kichikto ni!

hm Ee, ok shεε, wa madhagiyo lɔgɔ kεr!

1. 1. Inde senesēen tamarinya wa tunggo shee a ne?
 2. Ngahira madhesen erro lōga gangguye, sara genye keli eneng?
 3. Ghinate ghinene erro na ghine gulusa gangguye a ghina inong?
 4. Ngagulusa gangguye erro lōga ganggu madhesen keong?
 5. Ngahira ku gulsaye eroo a sana oei
 6. Ngalokta ko toyee bhea ku saba keli eneng?

2.   Toyi ngalokta na jōya lōgō bhea ku ena na cherito(ganggu, ganggo)! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi segen na ngerē lōgō bhea ku ena ko sōgōtaa sabbune ko ga wurtune. Na lōkte dheē ko ngagiya el tunōye jōya na tōgōndha dadabinyaa gu!

ganggugiye

ganggony ganggu ngagangguya ganggoye
 ganggugiye ngaganggonu ganggo

3. Zinggoa kōjōanēa birinya tagisō a geong ko geong? Na zukte mese zinggoa manggisiye, mese zingoo geong ko geong? Zinggoa akimuny a geong ko geong?

4. Inye ale hunde ani buye, hini zinggo geong? Tōgōdhayo!

5. Shirara lōga yokogungu hira madhungu na tōgōnda sabishinne!

6.   Toyi ngalokta na oytēsē milikitiya kee komma bhee hinde!

tm Ee any kese Tumu.

hmzm Ay biro hōlong ngakōdhōto.

tm Ee wa katakto ni!

hm Ee a challi!

tm Ee, ayn kese Tumu.

7. Toyi lɔga kotoyeo sɛgɛn!

8.
 Toyi ngalɔkta na jɔya lɔgɔ bhɛa ku ɛna na cheritɔ! Na hunde cheriyo na te ushaye, toyi sɛgɛn na ngɛrɛ lɔgɔ bhɛa ku ɛna ko sɔgɔtaa sabbune ko ga wurtune. Na lɔkte dhɛɛ ko ngagiya ɛl tunɔye jɔya na tɔgɔndha dadabinyaa gu!

zinggoa ganyu

zinggo zinggoa manggisi zinggoa genyɛ
zinggoye ngazinggoya zinggony zinggoa
ganyu zinggoa ga zinggoa gɛ

9. Tɔgɔnda dadaba kitonno Woredaa Suri!

	ungo _____
Ana	Woredhaa Suri, biroa dadabuny.... Negi/Kibish
Logo saba	_____
Anye	
Teldi shɛɛ,	
kani	_____

10. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabishinne!

11.
 Toyi ngalɔkta na oytɛsɛ milikitiya kee komma bhee hinde!
Gena mesɛ zinggo birogiye, gena mesinɛ
doriyoo akimɛtuny.

Gena mesɛ zingo doriyo gena mesinɛ tunya
gena bhɛkɛ gunya gena talnɛnɛ aha gawgiye.
Erro timirtiyo ɛdhemisinɛyo sherɛɛ siilinya
toyinɛyo.

Madha 27 Eriya ku kadhinyogi

Dha bere lite ke Barsedhe bhak
Bhalameri. Na iwo teno gore.
Na ga chao satiya kakanesa teno
dhogoy.

Na kali kona oga teno na togu
channoye na toga rayagiye.

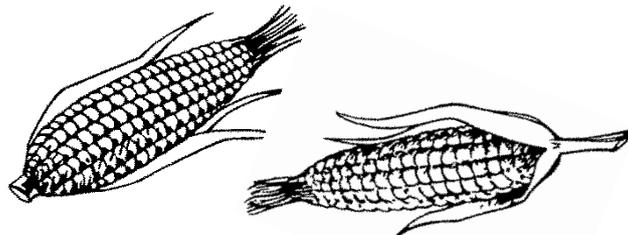
Na shogone seu,

*"Dha kalomi hiri dhogoy, iwo gore! Sedhe kari el kumulong.
Ee, togani! Na hunde ahuneye, ga kalam anyo na asa junu na
rim ko goday te
dhone."*

Na Barsedhe toga teno or jaa na hunde ahuneye nong asa jone
na kogortese goday na rimu na seu,

*"Dhaa baba a hiri chi! Wa eyanyo na ko anye koka oro na
kirima goday na kachawa na kitiranya. Any kutu Tumu gore."*

1. 1. Barsedhe shəgəne dəle ore?
 2. Barsedhe hunde tenə shəe ngaiwo, aynde ale dok ore?
 3. Ngalakta kotoyye toye oro ləg geong?
 4. Ngakamannaa kotoyye zugo a isəng?
 5. Na Barsedhe hunaa rimma gəray na tewa ushaye, mesu əng?
 6. Tena Barsedhe məniya ahune kole inong?
 7. Ga yokto ləga meso Barsedhe. A geong?

2.   Toyi ngalakta na ko ige təgənda ngadamita sabbuneye, damiya urrugnyesənəa ləku!

lə beo chəm tila əgər gəra
 anye kələmi beo age kələm beo
 age kələmo beo
 inye ləmi beo ige ləmo beo
 nə ləm beo yək ləmə beo

3. Shirara ləga 8.3.1 3b Liya tuny.

4. Ga tədədha zinggoye yeliye a zinggo geong ko geong?

5. Shirara ləga yokogungu hira madhungu na təgənda sabbichinne!

6.   Toyi ngalakta urrugnyesənəye na tərte ləga kətəgiseo ngadamita kələhənəgeungge!

bhak ga
 təg ahune

Barsedhe bhak Bhalaməri.

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Toyi ngalɔkta na ko ige tɔgɔnda ngadamita sabbuneye, damiya urrugnyesɛnɛa lɔku! nyim lɔgɔ rim gɔra, hin ayu

anye <u>kinyimi</u> lɔgɔ	age <u>kiyim</u> lɔgɔ
	age <u>kinyimo</u> lɔgɔ
inye <u>nyimi</u> lɔgɔ	ige <u>nyimo</u> lɔgɔ
nɔ <u>nyim</u> lɔgɔ	yɔk <u>nyimɛ</u> lɔgɔ

9. Toyi ngalɔkta na jɔyɛsɛ bhɛa ku dib! Na tɔgɔnda ngandonu sɔng!

kadhinyogi	<u>a hira marra zinggo</u>
	<u>a hira ku ekenyanyogi</u>
	<u>a hira meso zinggo shɛɛ</u>

chani	<u>a kidhoa lɔma urgusa</u>
	<u>a bhɛa kɔɔsa na dhɔyɛa</u>
	<u>a kɛga dusuny bo saba bo</u>

10. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11. Toyi ngalɔkta urrugnyesɛnɛye na tɔrtɛ lɔga kɔtɔgiseo ngadamita kelɛhenageungge!

asa	ɔgɔr
kalam	rim

Shɔgɔnɛ sɛɛsɛ, “Og asa junu ɔrɔ!”

9 Ker

Madha 28 Suri, Baale, Sunya, Gola

Suri ko Mun ga maya dhake
sagine, ga ngaha dhugunne tugi
na ngollay bhuke kari.

Sunya ame imbu.
Aranyja amine mankiyanyaye,
warchinne ko shukanyaye.

Bume ga maya ko ga ngaha tugi
dhugunne kari.

Koliyam cherεε mumi.

Nyurlu geso mate morroye.

Mela hunde alɔ ujonεye, a kolea ne iyosinεna bɔrɔɔ.

Gola oke solo (hinyjara).

1. 1. Lɔga kotoyeo toyɛ lamiyo sara bhorinyany na tɔgɔnda blakboro na kole hunde iheye, tɔgɔnda dadabinyaa gu!

2. Joya sara bhorinyany toyɛ nga na sabbo tɔgɔnda bidɛliya bo!

 erro suri nyurlu tɛro bume

gola sunya rora mɛla baale

Suri

3. Ige lɔkte yello damiya Suri toyeye a ɔng ko ɔng? Yɔktoyo!

4. Chereo siiliya Suri kona, na hira ngaha oo na hira maya oo na eriny. Na ojɛsɛ ahaa maluko na gannɛna. Na hunde te ushaye, yogoyo!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Bɛta lɔga urrugnyɛsɛnɛa ku dib dhiyɛa ko ngalɔkta!

 Suri, Baale ko Mun _____ (matɛ, dhugunɛ,

dhakɛ) saginɛ.

Sunya _____ (rimɛ, amɛ, iwonɛ) imbu.

Bume tugi _____(amɛ, dhugunɛ,halnɛ) ko gaa maya.

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgɛn!

8. Tɔgɔnda ngalɔkta daminyaa kɔbinɛnɛa bidɛlɪnyau!

Suri Baale Sunya Gɔla Aranyja Mun

Bume Koliyam Nyurlu Mɛla Murɛ

Aranyja

9. Tɔrtɛ lɔga dhiyɛa ko ngalɔkta ke ga kɔtɔgiseo!

Mun dhakke _____.

Sunya amme _____.

Koliyam cherɛɛ _____.

Nyurlu geso matte _____.

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Bɛrta lɔga urrugnyɛsɛnɛa ku dib dhiyɛa ko ngalɔkta!

Aranyja _____ (dhagine, amine, iwoyɛ)

warchinne.

Koliyam _____ (cherɛɛ, dhugunɛ, amine) mumi.

Gɔla _____(okke, dhakke, rɔanɛ) solo.

Madha 29 Eriya orono yesa

Dha bere liya Sabakana keeTulabay
or sedhey kona hunde bu cheri sabbaye
na seu,

*"Yee ! Ko anye rogonno katalan nyomay na
kiisi ngayesata ngasedheytae ni go!"*

Na bhorroyo tala nyomay na konnong keese
ngadamitonu bare ngasedheytonuye.

Na hunaa orrea teganuye, se,

"Tulabay, ngayeseta ngadhoya, gany gore!"

Na hunde ngani mezeye, eri kona ko
na gonyu Tulabay churr na seu,

*"Yee! Wa Tulabay kiis na challi
gore gee! Anyde ko anye kotolo inde
yisony nganga dha!"*

Na bhorroyo ngaeritonu yogese
laluge na seese,

*"Huna bare kello balo ngoonu Tulabay kii na challi gore
dhogoni!"*

Na koyo arta yesaa Tulabay na yesse ngadamitonu kumulong.

1. 1. Ga yokto lɔga liya Sabakana keeTulabay. A geong?
 2. Tulabay hunaa chereo sabbaye, laluge se eneng?
 3. Tulabay yesa orrono ori?
 4. Tulabay hunaa orro sedheyte iwashεε na seu eneng?
 5. Ge yoke yesaa Tulabayye a geong?
 6. Erite guny Tulabay churte, se eneng?
 7. Ko ige yokto yesate bere orrono bhokonno ngadamita Tulabayye.

2. Mesigi ngadamita keleenageung sabbaye!
 sedhey ngasedheyta ngasedheytonu
 yesa _____ _____
eri _____ _____

3. Shirara lɔga 9.2.0 2 b Eriya dorigiye dhɔnena

4. Chereo sabbiya kiiso bhiy bhiy ke siilinya na hunde te ushaye, dhɔlεε lalugu!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Toyi ngalɔkta na ngagiya εl ngaa kulukte toyeye, tɔrte -ye dhey!

Sedhey hunde cheri (sabba) sabaye,

Sabakana hunaa oro (ngasedheytonu) _____,

Sedhey hunaa yesa na tewa (usha) _____,

7. Toyi lɔga kotoyyo sεgen!

8. Mesigi ngadamita kelehenaḡeung sabbɔye!

dami ngadamita ngadamitonu

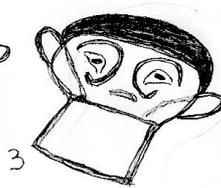
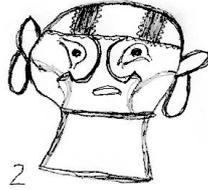
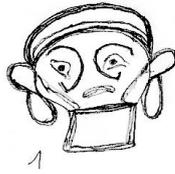

tɛḡay _____

nani _____

nyɔmay _____

9. Eyinyaa yɛsany a geong ko geong? Yoktoyo!

kerrɛna

chobhey

barghɛgeri

marroy

dargu

bogiyoy

1 marroy 2 _____ 3 _____

4 _____ 5 _____ 6 _____

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔḡnda sabbichinne!

11.

Toyi ngalɔkta na ngagiya ɛl ngaa kulukte toyeye, tɔrtɛ -ye dhey!

Tɛḡɛn hunde ngani (mɛzɛ) _____,

Ngaeritonu hunde ɔr (yɛsa) _____,

Na sedhey hunde shik (lɔḡɔ) _____,

Madha 30 Dhuya

Dha bere erite ke Barhara bhak Zas na edhemisine Teribugiye. Na kali kona ogu ɔɔ na jhayno tunggi ko laluge **dongkurɔgiye**. Na bheleyo bana shaw na ogu shorra na aru zugo hunde like dori dhisse. na seu, "Na dhaa a zukte lame ɔng?" Na wagu kesɔ segen na hunde so goye, zugaa gina hony dhogoy. Na nong seye **gelegano** na ngani kargito.

Na lusa ko sedhe kumukta na kidhigana balɔ na kɔgɔdho kɔma. Na zuga dhiganna lɔme kalyo kumulɔng. Na nong Barhara kɔbhe wurto hale hale na itinyande ko hirr kona gɔɔ na ghinu, "Ngangaye, zugo keheye ori?" Na kesese, "Yee, ngakeheyo **kɔmakɔdhayo?**" Na Barhara seu, "Ngangaye, kɔmakɔdha a dhandali?" Na yagese hiriyo, "Ngagiya a dhandali so!" Na Barhara ghinu segen, "Na ngakalyoya bhoy kee karakte yɔk?" Na hiri igomu, "Ee!" Na Barhara **dhaga ba** na waga ɔɔ.

Na laluge tɔgɔdho kɔmma na karaga na wakta ɔɔ. Na Barhara **kɔgɔɔta** na tɔlɔhu na turu goore. Na jhayno zugaa kɔdhea kɔma **usigi holo**. Na nong Barhara tamaru holo na asa ngone kesɔ. Na seu, "Kee dhaa zugo **tiranyeyiye hɔlɔng hung!**" Na ngone seu, "A **dami** so! Imagiyo?"

1. 1. Ga yokto lɔga Barhara dokone dhuyayo!
 2. Barhara bhak ore? Na edhemisine ori?
 3. Lusa ko sedhe kumukana na balɔ kemesigi ɔng?
 4. Na Barhara hunde mar holoye dɛɛ ɔng?
 5. Barhara hunde bhonsana na kɔ shɔraye, or ɔng?
 6. Dhuya shigiono noy?
 7. Zuga kadhena kɔma kɔdha jhany mesigi ɔng?
 8. Zugo hunde bere kɔdhe kɔmaye, dha bere messe ɔng?

2. Jɔya sara ɔruny sɔng na tɔgɔndayo!
 Teribu Koka Anjo Tulge Olekibo Zas
 Ngasu Maja Dhebhilecho Gome
Teribu

3. Shirara 9.3.1 3 b Lɔga liginuny.

4. Ga yoktogonyu ngalɔkta Barharaye ke mɔkɔnyi gee wa shikoye!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Toyi ngalɔkta na ko ige tɔgɔnda ngadamita sabbuneye, damiya
 urrugnyeseneɛa lɔku! **ghin lɔgɔ jim sabbɔ dir dori chiltunɔ**
anye kighini lɔgɔ age kighin lɔgɔ
age kighinno lɔgɔ
inye ghini lɔgɔ ige ghinno lɔgɔ
nɔng ghin lɔgɔ yɔk ghinne lɔgɔ

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛɛn!

8. Jɔya sara lɔga ku ker sɔng na tɔgɔndayɔ!

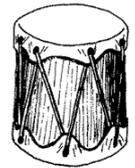
sagine dhuya su wololo

tila sigiro timirti duhu

bi kilɔnga kɛrɛngi dhaga

sagine

9. Lɔga ɛlla lɔga kotoyyo toye ga kɔrra hologunɔa gɛ a ɛnɛng?

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Toyi ngalɔkta na ko ige tɔgɔnda ngadamita sabbuneye, damiya urrugnyesɛnɛa lɔku!

im liwa ilal eri iton beo iwo tenɔ

anye kimi liwa

age kim liwa

age kimmo liwa

inye imi liwa

ige immo liwa

nɔng im liwa

yɔk immɛ liwa

Madha 31 Yelloya zinggony

Zuga ga mera kennagi gongga bhooy
Erroa ga mera kennagi gongga bhooy
Sedhea ga mera kennagi gongga bhooy
Lusa ga mera kennagi gongga bhooy
Ngoa ga mera kennagi gongga bhooy

Zugo te galdee challi
wolokogiyε amissa na
na ale keheε ori?
Banda kɔɔsεε ni!
Gonggamo kektee gersi.
Any kɔdhɔyε bay.

Gonggamo gonggamo
any kɔdhɔyε bay! (2x)

Zɔnamo zɔnamo
any kɔdhɔyε bay! (2x)

Nyagumo, nyagumo
any kɔdhɔyε bay! (2x)

1. 1. Ngayelloyta shiraroye se ενεng?
 2. Ngayelloyta yok लग geong ko geong?
 3. Ngayelloyta dhugunnogi लग geong?
 4. Lokte ke kodhoyote a लग geong?
 5. Zugo a galde wolokogiyε लग geong?
 6. Zugte ku gonggaye bhake ore ko ore?

2. Toyi ngalokta na mesigi ngadamita keyelogeunge!
 zugo erro sedhe lusa ngoa
 zuga ga mera

3. Shirara लग 9.2.4 2 c Kala duhu.

4. Zuga ku gongga mese ong ko ong? Toghoy!

5. Shirara लग yokogungu hira madhungu na togonda sabbichinne!

6. Gonggamo hunde ngakodhoye, ale kodok ore?

- Ale kam ong?
 Ale _____
 Ale _____
 Ale _____

kam
kεhε
keme
kungu

7. Toyi लग kotoyyo segen!

8. Toyi ngalokta na mesigi ngadamita keyelogeungge!

tamarinya gochonginya rora tegan

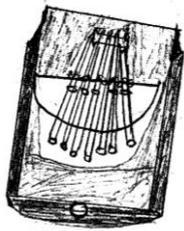
terro dhogolya

tamarinyaa ga mera

9. Itinyana ngasilinya ko sara ge!

tileli dirma chonggi jogoriya chingcheng

1. _____ 2. _____ 3. _____

4. _____ 5. _____ 6. _____

10.

Shirara lga yokogungu hira madhungu na tɔɔnda sabbichinne!

11.

Hunde kee ba ke chaseyte, ma keme ɔng ko ɔng?

Banda, kebhekte ni!

Banda, _____

Banda, _____

Banda, _____

kɔɔse
kebhekte
kudukte
kusuniye

10 Gaw

Madha 32 Eriya iwasheo Dimma

Dha bere kali kona sedheya Ngakartagi ke Lemurey dhee ko shogone worginyaye. Na hunaa dhakta worginya na tewa ushaye, shogone seu, "Lemurey meya toye dhakte na iwa ruma nunu na churtu! Rogonu te wochina keheya Dimmagiye na kataldey worginyaa ga."

Na bheleyo ago Dimmagiye na taldey worginyaa ge.

Na Ngakartak seu, "*Lemurey, bana kotu katamayo na ko inye ar orre kee Dimmaye!*"

Na bana na kodholdese Dimma na seu, "*Yee! Kali kali orre eleo Dimmaye, a nganda? Dhaa hunde kotu bhichang katanggiliyo ni! Na wa kendaanyo galde kee ahaye segen.*"

Na seese shogone, "*Ee, so! A orre kee Dimmaye, gony shere na rogonu yogese lalugu!*"

Na teldi na daga turumbel na ago oru. Na Lemurey delu jone ko bekanyau na ibigi kamanaa Dimma na seu, "*Dimma ngakoyoko go! Kedhaniye galde ke aha chi! Nong gawca worginyany chali na gere hung! Ale ko ige dokonoyo!*"

1. 1. Eriya dhiyεa ko shɔgɔnε Dimmagiye, dεε ɔng?
2. Na hunde hε ko shɔgɔnε ɔɔye, lalugε senεsεn εnεng?
3. Inye hunde kɔ gawgiye, tali ɔng ko ɔng? Na ori ɔng ko ɔng?
4. Yokto lɔga **Eriya iwasheo Dimma!**

2. Gawoa bibiyo εl ori ko ori?
Dimma Jawa Maya Teribu Koka
 Dimma - Dimmagiye

3. Shirara lɔga *10.1.3 Eriya orro gaw*

4. Inye bere gawɔa bo aru oo ngani? Hunde ngani arroye, tɔgɔdha gee bere shikande!

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Toyi ahaa katallana na tɔgɔnda sara keliyεa hunde a mεriye!
bi tɔngɔ mεdεrε rum banka
 gaysa kɔdho bhilday go lɔmbu
bi - beo

7. Toyi lɔga kotoyyo sεgen!

8. Ngabkta hunde ngerroye, ngerano kengi isɔng?
bangkachina, muratinya, kajoronya, bhurra,
 bɔnggɔra, tandurranya, chalanya, kibiritinya

bangkachina bang - ka - chi - na 4

9. Toyi ngalokta na ojigi gaminyaa ge ge!

beo, tenɔ, liwa, ayu, ruminya, tandurranya,
mederni, shɔy, kobinya, bulukunya, solo

ahaa kama	keginyaa kiwoo	ahaa kamaluko
	beo	

10.

Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

11.

Toyi ahaa katallana na tɔgɔnda sara keliya hunde a meriye!

koti chalay kajoroy jerdhek silki
ju gheney bhurray samuni kobi

koti – kotinya

Madha 33 Eriya kɔa chinnaye

Dha bere erite ke Ngatu bhak Bangka.

Na kali kona dhi ko laluge chinnaye na jɔa muzu na kuyey na imu gewaa ne. Na hunaa anna buye, dhunga kaware na kedha jɔne. Na oju balanggigiye na egIU. Na seese eriya nene, *“Dhaa, muzua nunu egIU! ɔge gawgiye na talley!”*

Na Ngatu ɔge muzunya gawugiye na talay birinya zugo raman ko illey na kuyey na aye jɔne. Na jɔne seu, *“Tutoye ani hiri chi! Wa talau birinyaa boo mera. Na ga kojoginy na kalameoginy gena na talay rum!”*

Na Ngatu seu, *“Ee, a challi!”*

Na jɔne iwa birinya gena na tɔre ga Ngatu na talese rum. Na Ngatu delu rum goore. Na koo yogese lalugea bere hea chinnaye kari na seese, *“Anye muzua bere gina huna tewa bu na dhungaa kaware na kedhaa mama na kogeu gawgiye na katalayeu birinya na tɔrreanyɔ mama gena na talaganyɔ ngarumba kamalugiye.”*

Na bekanyaa genye iwashiye na se,

“Dhaa kee gaw i chɔɔ muzunyaye hung! Ga na ko age kɔɔɔɔ kidhon na kɔɔɔyta muzunya hoyaa na ko age kimigi gewachina ga ni!”

1. 1. Ngatu sara kubhurusiyeya keli eneng?
2. Ngatu ɔge muzunya gawgiye na talay birinya isong?
3. Na jone hunaa tɔreya biriyaa na tewa ushaye, talese eri ɔng?
4. Na eri hunaa oro ruma katalesenaye, mesu ɔng?
5. Na huna jone kedhana muzuye, oju ori?
6. Yogo kamana shigi segen!

2. Toy ngalokta na nyɔgo milikitinyaye ganneye!

1. Na bheleyɔ ago Dimmagiye na taldey worginyaa ge_____
2. Yee! Kali kali ɔrre eleo Dimmaye a nganda_____
3. Na Ngakartak seu_____ “Ee, a challi!”

3. Shirara lɔga 10.1.3 Eriya orro gaw

4. Sheriyɔ lɔga shiko gawɔa Tubungi hunde lusa ku gonyge tale ɔngge?

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔgɔnda sabbichinne!

6. Jɔya lɔga saginuny dhiyɛa ko ngalokta ɛll ketɛrenyɔye!

1. egiu _____
2. delu _____
3. meri _____
4. aynɛ _____
5. heyɔ _____

<p>wagta muchugi dhungguru uchubu chagi</p>

7. Toyi lɔga kotoyyo segen!

8. Toy ngalokta na nyogo milikitinyaye ganneye!

1. Na teldi na daga turumbel na ago ɔɔ ____

2. Kamannaa Dimma na seu_ "Dimma ngakoyoko go!

3. Ngakatamayitaa keli eneng__

9. Toyi ngalokta na dhi ngahanda ku tolloye!

1. Dhaa, muzua _____egiu

2. Na bekanyaa_____ iwashiye

3. Na sese eriya _____

4. Wa talau birinyaa ____

5. _____ gawgiye na talley!

10. Shirara lga yokogungu hira madhungu na togonda sabbichinne!

Jɔya lga dhiya ko ngalokta ell keteenyaye!

11.

1. laluge _____

2. oju _____

3. dhunga _____

4. jɔa _____

5. iwa _____

aru

egiu

ɔge

bekanya

seyu

Madha 34 Achawalisiya gawca iho Maja tima

s – sedhey I- lusi

I Sedhey, a timaa talany?

s Ee, a ga talany.

I Ga, katartɔ!

s Yee, kamari kotorte a geso?

I Yee, mankeo ni! Timenee wa gunyde, seni ba a hozo?

s Yee, nooni ko inye ogo hunde mariye!

I Yaa, mankeo birinya isabay!

Na sedhey mankeese lusi tima. Na hunde mankeono na ajeye, burguytiyaa na udhute.

I Na udhuyu keɔng?

s Burguchinyayɔ.

I Tɔre ni!

Na sedhey tɔre timaa wa udhuynena gena na aynɛ. Na lusi gadhiu birinya. Na hunde sedhey guny birinyaye, eliu lusi,

s Alala ngalita, tabhagany biriyaɔ erreyneɔ? Wo chaya ni!

I Yee, wo ɔge ni!

1. 1. Sedhey talnene ɔng?
 2. Sedhey tima talnene ɔr inɔng?
 3. Sedhey huna kajɛa birinyaye, seu eneng?
 4. Na bhee sene sedheyɔ, “Kotor a gesoye, a ore?”
 5. Yogo kamana shigi sɛgen !

2. Toy ngalɔkta na nyɔɔgɔ milikitinyaye ganneye!

- 1. Yee, wo ɔge ni _____
 2. Udhuyu keɔng _____
 3. Ee, a ga talany _____

3. Shirara lɔga *10.2.2 Eriya kamadhena gaw*

4. Yogto lɔga hira talnenea ahaa ko hira tala ahaa hunde sene eneng enengge? Na hira madha kɔɔɔn blakbɔɔɔ.

5. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔɔnda sabbichinne!

6. Ngalɔkta kɔɔbayɔ nga elo na tɔɔɔdhɔ kɔɔbayɔ shɛɛ!

- 1. Sedhey, a timaa talany?
 2. Yee, kamari, kotorte a geso?
 3. Ee, a ga talany.
 4. Yee, mankeo ni! Timenee wa gunyde.

7. Toyi lɔga kotoyyo sɛgen!

8. Toyi ngalɔkta na nyɔɔ milikitinyaye ganneye!

1. Birinya a isɔng_____

2. Na lusi gadhiu birinya_____

3. Gawu dhandhal gore_____

9. Toyi ngalɔkta na itinyana ko ge ganneye!

1. timaa_____

2. rumaa_____

3. birinyaa_____

4. saa_____

talany
zugony
ganyu
sedheny

10. Shirara lɔga yokogungu hira madhungu na tɔɔnda sabbichinne!

11. Ngalɔkta kɔbayɔ ngaelo na tɔɔdho kɔbayɔ shee!

1. Yee, woo ni ko inye ogo hunde mariye!

2. Na sedhey mankeese lusi tima.

3. Seni ba a hozo?

4. Yaa, mankeo birinya isabay!

Bidɛlinyaa Suri

A a	B b	Bh bh	Ch ch	D d
<i>ari</i>	<i>bi</i>	<i>bhurra</i>	<i>char</i>	<i>dori</i>
Dh dh	E e	Ɛ ɛ	G g	Gh gh
<i>dholdu</i>	<i>eri</i>	<i>ɛla</i>	<i>gal</i>	<i>ghinyani</i>
H h	I i	J j	Jh jh	K k
<i>hiri</i>	<i>iriyay</i>	<i>ju</i>	<i>kejhoga</i>	<i>karam</i>
L l	M m	N n	Ng ng	Ny ny
<i>liwa</i>	<i>ma</i>	<i>nebi</i>	<i>ngo</i>	<i>nyimo</i>
O o	Ɔ ɔ	R r	S s	Sh sh
<i>ole</i>	<i>ɔla</i>	<i>rɔm</i>	<i>sis</i>	<i>shita</i>
T t	U u	W w	Y y	Z z
<i>teri</i>	<i>urɔ</i>	<i>wara</i>	<i>yelay</i>	<i>zugo</i>
.	,	?	!	" "

